

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Voda - výtvarný projekt pro žáky 1. stupně ZŠ

Diplomová práce

Studijní program: M7503 – Učitelství pro základní školy
Studijní obor: 7503T047 – Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Autor práce: Anna Močárková
Vedoucí práce: PhDr. Hana Valešová, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Anna Močárková**
Osobní číslo: **P14000458**
Studijní program: **M7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obor: **Učitelství pro 1. stupeň základní školy**
Název tématu: **Voda - výtvarný projekt pro žáky 1. stupně ZŠ**
Zadávací katedra: **Katedra primárního vzdělávání**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Požadavky:

- 1) orientace v terminologii a odborné literatuře
- 2) vytvoření výtvarného projektu, realizace, reflexe a fotodokumentace
- 3) výzkumné šetření - dotazník pro učitele

Metody:

- 1) analýza odborné literatury
- 2) dotazníkové šetření
- 3) soubor metodických listů

Cíl

Prostřednictvím studia odborné literatury a dotazníkového šetření mezi učiteli 1. stupně ZŠ analyzovat praktické využití tématu vody ve výtvarné výchově. Na základě výsledků dotazníkového šetření vytvořit vlastní soubor metodických listů na téma voda, které budou propojeny s přírodními obory. Výtvarný projekt ověřit v praxi a zrealizovanou činnost doplnit komentáři.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ROESELOVÁ, Věra. Řady a projekty ve výtvarné výchově. Praha: Sarah, 1997. 219 s. ISBN 80-902267-2-8

GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000, 207 s. ISBN 80-85931-79-6

HAZUKOVÁ, Helena. Didaktika výtvarné výchovy VI. Praha: Univerzita Karlova, 2010. 108s. ISBN 978-80-7290-434-1

UŽDIL, Jaromír. Čáry, klikyháky, paňáci a auta: výtvarný projev a psychický život dítěte. Praha: Portál, 2002, 125 s. ISBN 80-7178-599-7.

SLAVÍK, JAN. Dívej se, tvoř a povídej. Praha: Portál, 2007, 160 s. ISBN 978-80-7367-322-2

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Hana Valešová, Ph.D.

Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání diplomové práce: **30. listopadu 2017**

Termín odevzdání diplomové práce: **1. května 2019**

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

PhDr. Jana Johnová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 15. prosince 2017

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych chtěla poděkovat PhDr. Haně Valešové, Ph.D., za trpělivost, ochotu, cenné rady a trpělivost při konzultacích a vedení mé diplomové práce. Zejména chci poděkovat mamce, sestře, příteli a celé rodině za podporu, které se mi od nich dostávalo v průběhu celého studia, nejen při studiu na vysoké škole.

Anotace

Diplomová práce se zabývá tématem voda jako námět pro výtvarné úkoly určené pro hodiny na základní škole.

Diplomová práce se dělí na dvě části: praktickou a teoretickou.

Teoretická část se zaměřuje na projektovou metodu ve výtvarné výchově, na současné využití výtvarné výchovy v edukačním procesu a následně propojení výtvarné výchovy s dalšími předměty. Dále tato část popisuje výuku výtvarné výchovy z hlediska struktury vyučovací jednotky a charakteristiku výtvarných technik realizovaných v navržených výtvarných úkolech.

Praktická část se zabývá popisem výzkumného šetření, které bylo realizováno mezi pedagogy na základních školách ve Frýdlantu. Výzkumné šetření bylo zaměřeno na realizaci výtvarných projektů v hodinách výtvarné výchovy. Dále se v praktické části představují realizované výtvarné úkoly, které byly přímo pro tuto práci metodicky rozpracovány do podoby jednoduchých příprav a následně ověřeny v praxi. Reflexe, která je součástí praktické části, zahrnuje fotodokumentaci z vybraných realizovaných úkolů.

Cílem této práce je zjistit povědomí pedagogů o výtvarných projektech a navržení vlastního souboru úkolů, který může být východiskem pro větší celek.

Klíčová slova

výtvarná výchova, výtvarný projekt, voda, metodické listy, výtvarné techniky, reflexe

Annotation

The diploma thesis deals with on the topic of water as a theme for the art classes of elementary schools.

The diploma thesis consists of two individual sections; a theoretical part and a practical research part.

The theoretical part focuses on a use of projects in the art classes and on the latest role of the art classes in the contemporary educational process, afterwards it considers mutual links between the art classes and other school subjects. Furthermore, this part describes the teaching process on the art classes from the point of view of a structure of a teaching unit and the characteristics of the art technique implied during the proposed art tasks.

The practical research comprises of a description of a scientific research which was conducted by a number of independent teachers of different elementary schools of Frýdlant v Čechách region. The scientific research had been focused on the practical implementation of the project art tasks by students during the art classes. As next, the research part introduces finalized art works of students which were divided into simple methodological projects to meet the needs of this research and to allow their further terrain implementation. Another part of the practical research – Reflections – represents a selection of photographs of chosen art work from the classes.

The aim of this work is to find out the level of awareness of pedagogues (teachers) about the art projects; and to design a set of independent art tasks which will later serve as a part of a bigger complex.

Keywords

art lesson, art project, water, metodological sheets, art techniques, reflection

Obsah

Úvod	11
A TEORETICKÁ ČÁST	13
1 VÝTVARNÁ VÝCHOVA NA 1. STUPNI ZŠ	13
1.1 Vzdělávací dokumenty	13
1.2 Vzdělávací obsah oboru výtvarná výchova.....	14
1.3 Klíčové kompetence.....	15
1.4 Koncepce výtvarné výchovy na 1. stupni ZŠ.....	16
1.4.1 Tvořivost v rámci RVP	18
2 VÝUKA VÝTVARNÉ VÝCHOVY	19
2.1 Příprava na vyučování.....	19
2.2 Téma.....	20
2.3 Motivace.....	21
2.4 Organizace výtvarné činnosti	22
2.5 Pomůcky na výtvarnou výchovu	22
2.6 Metody	23
2.7 Hodnocení	24
2.8 Reflexe	25
3 PROJEKT VE VYUČOVÁNÍ.....	26
3.1 Výtvarný projekt	27
3.2 Stavba projektu	28
3.3 Příprava projektu.....	29
3.4 Rozsah projektu.....	29
3.5 Hodnocení projektu.....	30
3.6 Pozitiva a negativa projektu	30
3.7 Projektové vyučování.....	31
3.8 Výtvarné řady ve výtvarné výchově	32
3.8.1 Dělení výtvarných řad	33
4 VYBRANÉ VÝTVARNÉ TECHNIKY.....	34
4.1 Příprava a výběr výtvarné techniky.....	34
4.2 Druhy výtvarných technik.....	35
4.2.1 Malba	35
4.2.2 Netradiční výtvarné postupy	38

B PRAKTICKÁ ČÁST.....	39
5 VÝZKUMNÁ ČÁST	39
5.1 Cíl výzkumu	40
5.2 Výzkumný vzorek	41
5.3 Metoda výzkumu.....	42
5.4 Výsledky výzkumu dotazníkového šetření	44
5.5 Souhrnné výsledky výzkumného šetření.....	61
6. OVĚŘENÍ A REFLEXE METODICKÝCH LISTŮ	63
6.1 Skupina a prostředí během realizace.....	64
6.2 Charakteristika metodických listů.....	65
6.3 Realizace a fotodokumentace jednotlivých úkolů.....	66
6.3.1 Co se stane, když kouzlí mýdlové bubliny.....	67
6.3.2 Co se stane, když se začne duha rozpouštět	71
6.3.3 Co se stane, když spadne kámen do vody	74
6.3.4 Co se stane, když dá maminka čajový sáček do vody.....	79
6.3.5 Co se stane, když bude déšť barevný	83
6.4 Srovnání jednotlivých úkolů	86
6.5 Závěrečné hodnocení metodických listů	89
Závěr	90
Seznam použité literatury	92
Seznam příloh.....	94

Seznam obrázků

Použité obrázky pochází z fotodokumentace autorky diplomové práce

Obrázek 1 - Bílé obrysy bublin	69
Obrázek 2 - Obkreslování různých předmětů	70
Obrázek 3 - Hotové práce (mýdlové bubliny).....	70
Obrázek 4 - Obkreslování kulatých předmětů.....	76
Obrázek 5 - Natření barevného podkladu	77
Obrázek 6 - „Prostorové“ vrstvení papíru.....	77
Obrázek 7 - Spojení jednotlivých částí	78
Obrázek 8 - Hotová práce (žákyně 4. třídy).....	78
Obrázek 9 - Barevná kombinace podkladu	81
Obrázek 10 - Obrys výtvarného hrnku.....	82
Obrázek 11 - Hotové práce žáků na úkol č. 4	82

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Praxe pedagogů	44
Tabulka 2 - Pojem výtvarný projekt	45
Tabulka 3 - Propojení výtvarného tématu s dobou praxe	46
Tabulka 4 - Metody ve výtvarné výchově	47
Tabulka 5 - Metody výtvarné výchovy propojené s dobou praxe	48
Tabulka 6 - Počet realizací výtvarného projektu	49
Tabulka 7 - Počet realizací výtvarného projektu propojený s dobou praxe.....	50
Tabulka 8 - Zkušenost s realizací výtvarného projektu	51
Tabulka 9 - Zkušenost s realizací výtvarného projektu propojen s dobou praxe	51
Tabulka 10 - Odůvodnění zkušeností s realizací	52
Tabulka 11 - Odůvodnění zkušeností s realizací s propojením s dobou praxe.....	52
Tabulka 12 - Způsob realizace výtvarného projektu	53
Tabulka 13 - Způsob realizace výtvarného projektu propojen s dobou praxe.....	54
Tabulka 14 - Témata výtvarných projektů.....	55
Tabulka 15- Témata výtvarných projektů propojeny s dobou praxe	56
Tabulka 16 - Ročníky, kde jsou výtvarné projekty realizovány	57
Tabulka 17 - Ročníky, kde jsou výtvarné projekty realizovány	58
Tabulka 18 - Zdroje námětů k výtvarným projektům.....	59
Tabulka 19 - Zdroje námětů k výtvarným projektům propojeny s dobou praxe	60
Tabulka 20 - Rozdělení výtvarných úkolů I.	86
Tabulka 21 - Rozdělení výtvarných úkolů II.	87

Seznam grafů

Graf 1 - Praxe pedagogů	44
Graf 2 - Pojem výtvarný projekt	45
Graf 3 - Propojení výtvarného projektu s dobou praxe	46
Graf 4 - Metody ve výtvarné výchově	47
Graf 5 - Metody ve výtvarné výchově propojené s dobou praxe.....	48
Graf 6 - počet realizací výtvarných projektů	49
Graf 7 - Počet realizací výtvarného projektu propojený s dobou praxe	50
Graf 8 - způsob realizace výtvarných projektů	53
Graf 9 - Způsob realizace výtvarných projektů propojen s dobou praxe.....	54
Graf 10 - Témata výtvarných projektů	55
Graf 11 - Témata výtvarných projektů propojeny s dobou praxe.....	56
Graf 12 - Ročníky, kde jsou výtvarné projekty realizovány.....	57
Graf 13- Ročníky, kde jsou výtvarné projekty realizovány.....	58
Graf 14 - Zdroje námětů k výtvarným projektům.....	59
Graf 15 - Zdroje námětů k výtvarným projektům propojeny s dobou praxe	60

Úvod

Téma diplomové práce vychází především ze sledování výuky výtvarné výchovy na základních školách (dále jen ZŠ), kde jsem absolvovala veškeré pedagogické praxe. Sledovala jsem, že témata výtvarných úkolů se neustále opakují a žákům dané úkoly nenabízejí nic nového. Velice efektivní způsob formy vyučovací jednotky bývá projekt. Jedná se o velice častou metodu vyučování, která se dá propojit do různých předmětů.

Nyní žijeme v moderní době, kdy internet a jiné sociální sítě jsou plné nápadů a inspirací do výtvarné výchovy. Však někteří pedagogové hledají úkol pouze podle cílového produktu, aniž by se zamysleli, zdali tento úkol pomáhá žákům k dalšímu individuálnímu rozvoji. Výtvarný úkol by se měl řídit také mezipředmětovými vztahy, aby žáci dostali možnost pochopit daný problém z více pohledů.

Tato práce se bude zabývat využitelností výtvarných projektů v hodinách. Budeme si pokládat otázky: „Co je výtvarný projekt? Je užitečný pro praxi? Na jaké téma se výtvarné projekty realizují? Jaké metody jsou vhodné k realizaci výtvarného projektu?“

V teoretické části jsou uvedeny kutikulární dokumenty, především na rámcový vzdělávací program, v němž je odkázáno na výtvarnou výchovu v oblasti primárního vzdělávání. Další kapitola v této části je projekt, přesněji se zabýváme jeho rozsahem, stavbou, hodnocením a přímo výtvarným projektem. Následující kapitola je zaměřena na projektové vyučování a poukazujeme na základní pojmy této problematiky. V další části teorie se zabýváme výukou výtvarné výchovy z hlediska struktury vyučovací jednotky. Poznamenáme, jak by měl pedagog přistupovat k plánování hodin výtvarné výchovy a na co by měl přihlížet a naopak, čemu se vyvarovat.

V praktické části je analyzováno výzkumné šetření, které bylo realizováno na základních školách ve Frýdlantu. Toto šetření mělo zjistit povědomí pedagogů o výtvarném projektu. Dotazníky jsou poté vyhodnoceny a výsledky vzájemně porovnány. Následně obsahem praktické části je zaměření na vytvořené metodické listy, které jsou rozpracovány do jednoduchých příprav. Vybrané výtvarné úkoly byly v praxi realizovány.

Součástí každého vyhodnoceného metodického listu je reflexe od pedagogů, sebereflexe a změny, které nastaly v průběhu realizace daných úkolů. Součástí vybraných úkolů je fotodokumentace. V závěru praktické části je uvedeno celkové vyhodnocení vytvořených metodických úkolů s následným doporučením do praxe.

Cílem diplomové práce je zjistit povědomí pedagogů o výtvarných projektech. Výstupem diplomové práce bude soubor metodických listů do hodin výtvarné výchovy, který může sloužit učitelům při plánování výuky.

A TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝTVARNÁ VÝCHOVA NA 1. STUPNI ZŠ

1.1 Vzdělávací dokumenty

Hodiny výtvarné výchovy na prvním stupni základní školy se řídí podle Národního programu vzdělávání, který vymezuje Rámcový vzdělávací program (dále RVP), ze kterého nám následně vychází dokument Školní vzdělávací program, který má každá základní škola v České republice vlastní.

Tyto dokumenty jsou zpracovány na úrovni školní a státní. Mezi státní úroveň řadíme dokument právě Rámcový vzdělávací program (RVP), který se zabývá předškolním vzděláváním (PV), základním (ZV) a středním vzděláváním (SV). Ke školní úrovni řadíme právě již zmíněný Školní vzdělávací program (ŠVP), který si každá škola vypracovává svůj.

Cílem primárního vzdělávání je příprava a rozvoj osobnosti pro všech stránkách, aby byl člověk schopen své získané schopnosti a dovednosti uplatnit i v budoucím životě.

Předmět výtvarná výchova zastupuje společně s předmětem Hudební výchova oblast „Umění a kultura“. Do této oblasti nám také spadá tzv. doplňující obor „Dramatická výchova“. Celá tato oblast má za cíl žáky seznamovat s možnostmi racionálního poznávání světa. Ukazuje nám na kulturu jako na zkušenosti z historie, duchovní činnosti nebo na socializace jedince a jeho každodenní činnosti z života.

Žáci se na 1. stupni ZV seznámí s výrazovými prostředky, dále se učí s nimi tvořivě pracovat a používají je jako nástroj pro sebevyjádření. Během výuky jsou žáci rozvíjeni na základě tvůrčích činností, a to na tvorbě, vnímání a interpretaci. Tímto si rozvíjí své myšlení, cítění, prožívání, fantazii.

Cíle této oblasti budeme splňovat, pokud žáky budeme vézt k pochopení umění jako osobité formy poznání a neoddelitelnou složku lidské existence, spoluvytváření

inspirativní atmosféry pro tvorbu a především k přímé účasti při tvorbě a chápání tvorby jako způsob vyjádřit individuální prožitky a postoje ve světě.

RVP ZV je otevřený text, který je v určitých časových intervalech měněn, dle požadavků společnosti, zblhlí učitelé s ŠVP, nebo závisí na potřebách a zájmů studentů. (RVP ZV, 2017)

Mezi cíle základního vzdělávání ve výtvarné výchově patří vzbuzovat studenty k tvůrčímu myšlení, racionálnímu uvažování a k řešení problémů (Vančát, 2007).

1.2 Vzdělávací obsah oboru výtvarná výchova

Vzdělávací obsah výtvarné výchovy se dělí na 1. a 2. období. V 1. období se zabýváme žáky v 1. a 2. třídě a 2. období se věnuje žákům ve 3. – 5. třídě.

Časová dotace v 1. až 3. třídě je 1 hodina výtvarné výchovy týdně. Ve 4. a 5. třídě probíhají již 2 hodiny výtvarné výchovy týdně. V tomto období probíhají hodiny buď samostatně, nebo v 1 dvouhodinovém bloku.

V této kapitole se zaměříme převážně na očekávané výstupy 2. období, které souvisí s věkem žáků a s úkoly v mé výzkumné části.

- *„Při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření: porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné) užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; 31 v objemovém vyjádření modelování a skulpturální postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model.“*
- *„Při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy.“*
- *„Nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě.“*

- „Osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění.)“
- „Porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace.“
- „Nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil.“

(RVP ZV 2017, s. 86-87)

1.3 Klíčové kompetence

Neoddělitelnou součástí každé hodiny výtvarné výchovy jsou právě klíčové kompetence. Abychom pochopili celkově svět, je potřeba výuku cílově směřovat ke klíčovým kompetencím, které nám tvoří *„souhrn všech vědomostí, dovedností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti“*

(RVP ZV, s. 6)

Dané klíčové kompetence jsou určeny v RVP takto:

- Kompetence k učení
- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence komunikativní
- Kompetence sociální a personální
- Kompetence občanské
- Kompetence pracovní

Klíčové kompetence se různými možnostmi mezi sebe prostupují a jsou podmínkou pro získání cílů během vzdělávání. Je nutné, aby k jejich budování cíleně směřoval a přispíval všechen vzdělávací obsah týkající se aktivit ve škole.

V následující části vyberu pouze popis těch kompetencí, které odpovídají praktické části.

Kompetence k učení:

Žák má za úkol vyhledat a třídit dané informace, porovnat získané výsledky aj. Žák se zaměřuje na to, aby se orientoval ve výtvarných technikách.

Kompetence k řešení problémů:

Žák chápe problémové situace během výtvarné výchovy ve třídě, musí vhodně promyslet řešení daného problému.

Kompetence komunikativní:

Žák musí své myšlenky vhodně formulovat, naslouchat druhým a ideálně se zapojovat do diskuze. Žák umí použít odborné pojmy z oboru výtvarné výchovy, dále umí diskutovat o svém výtvarném díle.

Kompetence sociální a personální:

Žák musí vhodně spolupracovat s ostatními žáky ve skupině, přijmout roli ve skupině a zodpovědně pracovat na společném výtvarném úkolu.

Kompetence občanské:

Žák projevuje kladný postoj k uměleckým výtvorům, cit pro kulturu a kreativitu. Žák by měl chápat potřebu vzájemné spolupráce.

Kompetence pracovní:

Žák by měl vhodně, bezpečně a efektivně používat výtvarné pomůcky a nástroje. Dodržuje předem daná pravidla a povinnosti. V této kompetenci je důležité zlepšení a vývoj jemné a hrubé motoriky (RVP ZV, 2017).

1.4 Koncepce výtvarné výchovy na 1. stupni ZŠ

Oproti předešlým postupům ve výtvarné výchově, které se opíraly především o estetickou stránku žáka a výchovné působení, je nyní výtvarná výchova zaměřena spíše na poznávací procesy a komunikaci. Přímý obsah výtvarné výchovy se zvětšil

o tvořivost ve vizuální komunikaci. To znamená, že žáci jsou poháněni k tvořivému zpracovávání klasických podnětů, se kterými mají možnost se setkat i ve skutečném životě. Aby mohli žáci tvořit a byli účastníky umění, je potřeba, aby byli žáci obeznámeni s možnostmi a prostředky výtvarné tvorby. Obsah výtvarné výchovy je doporučen tedy tak, aby učitel při tvoření svých osnov pro školní vzdělávací program mohl studenty obeznámit se všemi činnostmi, metodami aj., prostřednictvím kterých žák může výtvarně reagovat na své záliby i na požadavky školního vzdělávacího programu (Pastorová, 2004).

Další úpravou v přístupu k hodinám výtvarné výchovy je dělení učiva, které bylo dříve děleno pouze na základě názvů námětových oddělení, prostředků, postupů. V současnosti je obsah učiva dělen třemi základními tzv. obsahovými oblastmi: rozvíjení smyslové dovednosti, uplatňování subjektivity a potvrzování sdělovacích účinků. Všechny tyto oblasti by měly být součástí každé přípravy na hodinu výtvarné výchovy (Pastorová, 2004).

1) ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

V této oblasti jde u žáka o rozvoj vnímání, smyslů a schopnost žáka se umět dívat kolem sebe. Zde je velice důležitá reflexe a vztah zrakové percepce k percepci ostatními smysly.

2) UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

Zde vidíme důležitost v individualitě žáka a vlastní tvořivosti. Tato oblast je velice problematická na hodnocení.

3) OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH PROSTŘEDKŮ

Žák se naučí ohodnotit, vysvětlit a obhájit své a cizí dílo, tudíž interpretovat. Což bývá velice složité na časovou dotaci. Na 1. stupni se tato oblast hodnotí pouze mezi žáky samotnými (RVP ZV, 2017).

Výtvarná tvořivost žáků a originalita tak předurčila výtvarnou výchovu na místo oboru, který významně pomáhá komunikaci a emoční, kulturní a zrakové gramotnosti. Toto tvrzení však platí pouze tehdy, když je žákům poskytován dostatečný prostor pro vlastní osobité vyjádření a také, když jim je poskytnuta široká škála výtvarných technik, které smyslové dovednosti dále rozvíjejí (Pastorová, 2003).

1.4.1 Tvořivost v rámci RVP

Pro okruh didaktiky můžeme použít definici, že tvořivost je „*dispozice k činnosti v problémové situaci, která nemá známé řešení nebo kde rutinní řešení nejde použít. Řešitel však umí a má potřebu identifikovat problém (nebo v dané situaci i více problémů), umí systematicky hledat možné cesty řešení a má návyk je systematicky zkoušet nebo volit ten postup, který zhodnotil jako nejvhodnější pro daný problém dané problematiky*“ (Smékal, 1996, s. 8).

Potřeba tvořivosti je uváděna ve všech stupních rámcové vzdělávacího programu. Důležité je, aby výchova tvořivosti nebyla využita jen v oborech okruhu Umění a kultura, ale měla by procházet celým postupem základního vzdělávání (Vančát, 2007).

Tvořivý přístup je zejména způsobem pozitivním. Nepředpokládané situace jsou důležitou součástí, jsou hodnoceny z hlediska možnosti stávající situaci zdokonalit a tím zvětšit své budoucí možnosti. Jedná se o změnu organizace společnosti, technického vybavení, nebo změnu chápání jedince. Důležité je, aby pedagogové vytvořili pro žáky aktivity zábavnější, ale nejen pro ně, ale i pro sebe i své kolegy, a tím dostali od společnosti větší podporu (Vančát, 2007).

Tvořivost svých studentů rozvíjí pouze tvořivý pedagog. V dnešní době se okruh rozvoje tvořivosti u studentů neustále aktualizuje (Skalková, 2007).

Cíl pro hodnocení tvořivosti není v žádné možnosti klasifikace. Cílem je studentovo individuální nalezení vztahu vlastního výsledku ke své osobité zkušenosti, jejíž osobitost poznává na podstatě od sebehodnocení ostatních! Tato pozice neoslabuje studentovo přesvědčení o individualitě svého výtvoru jako základu daného porovnávání. Žák má zde možnost volby, zdali se chce přizpůsobit danému standardu nebo zda bude trvat na svých individuálních výsledcích (Vančát, 2008).

2 VÝUKA VÝTVARNÉ VÝCHOVY

2.1 Příprava na vyučování

Příprava učitele na hodinu by měla vycházet nejen z obecných podmínek výchovně vzdělávacího procesu, ale i ze zvláštností výuky jednotlivých vyučovacích předmětů. Učitel v plánování promítá svoji pedagogickou aktivitu vzhledem k předem daným pedagogickým situacím i s ohledem k věkovým a individuálním nezvyklostem žáků (Roeselová, 2003).

Hlavním úkolem učitele je navrhnout danou aktivitu, při níž jednotliví žáci co nejúčinněji získávají dovednosti a znalosti, které jsou vzdělávacím cílem dané vyučovací hodiny. Všichni pedagogové potřebují mít na počátku hodiny myšlenku o tom, co chtějí žáky naučit. Nyní není písemná forma přípravy na hodinu nijak pevně ustanovena, ale podle mého názoru je důležitou součástí všech vyučovacích hodin ve všech předmětech, které učitel učí, jelikož je v prospěch každého pedagoga a to hlavně pro začínajícího. To ale neznamená, že zkušený pedagog by si neměl či dokonce neuměl přípravu na hodinu vytvořit.

Příprava na vyučování zahrnuje důležité činnosti, které předem stanovují kvalitu výtvarně výchovného procesu a jeho výsledku.

Podstatné kroky, které jsou součástí přípravy na výuku:

- vhodně zvolený námět,
- je potřeba předvídat úpravu tématu z pohledu žáků,
- předem si vyzkoušet netradiční výtvarné postupy,
- vhodné pomůcky k motivaci,
- reflexe.

(Roeselová, 2003, s. 53)

Příprava na vyučování by neměla být postavena pouze na výběru tématu, popř. námětu a jeho spojení s dalšími složkami výtvarné práce. Učitel by se měl během přípravy zaměřit na to, jak vzbudit u žáků zájem o řešení daného výtvarného problému

a daný zájem udržet. Dále je také důležitá organizace činnosti, hodnocení, vedení dialogu s žáky aj (Šobáňová, 2006).

2.2 Téma

Věra Roeselová (2003) popisuje, že: „ *Téma ve výtvarné výchově se téměř každým úkolem táže, jak se žák v tomto světě cítí, jaké vztahy navazuje, co prožívá. Tak podporuje zájem žáků a jejich rostoucí potřebu výtvarně se vyjadřovat.*“ Ve výtvarné výchově úzce souvisí výtvarné téma s problémem. Vztah k námětu pomáhá zjistit projektové vyučování (přímo projekty a výtvarné řady). Během zadávání tématu je velice důležitý zájem u žáků. Ztrátu zájmu můžeme ovlivnit momentem překvapení, dobrodružstvím či radostí z něčeho nového. Téma by mělo být vedeno k oblasti dětským zájmům a mělo by být důležitým motivem, který v nás vybavuje důležité i výtvarné otázky (Roeselová, 2003).

Důležitou součástí každého vyučovacího procesu je námět, který by měl u žáků vzbuzovat hlubší vztah k realizaci jejich práce. Při porozumění tématu je důležité pochopení sebe sama i prostředí, ve kterém žijeme, a v kterém projevujeme vlastní pohled na svět. Při sdělení námětu žákům je velice důležitá motivace, která žáky připraví na další činnost. Volba námětu by měla být vhodně zvolena do poznávacího světa informací, avšak musí být podána z dětského pohledu. Ze všech námětů by měl vycházet pedagogův záměr a postoj. Poté je lepší pokud dáme žákům více prostoru a oni mají poté možnost samostatné volby. Právě možnost volby je ve výtvarné výchově důležitým základem pro svobodné a zodpovědné myšlení (Roeselová, 1995).

Téma a námět nemůžeme brát jako přímé učivo, pedagog je volí jakkoliv, dle svých záměrů, jsou tedy nahraditelné. Učivem je bráno to, co je vymezeno ve vzdělávacích dokumentech a učitel musí za to odpovídat a nesmí vynechat žádnou položku (Šobáňová, 2006).

Někteří pedagogové mají snahu o tzv. řetězení projektu. Skládají nám samostatné celky do vyučovací jednotky, do zkrácených a více rozsáhlejších celků. Učitel zadává po několika hodinách náměty, které neustále krouží kolem jednoho tématu tak dlouho, dokud nemají žáci nebo učitelé potřebu téma dále rozšiřovat. V tom

případě dochází právě k tzv. řetězení námětu. V tomto případě se kroky řadí buď to výtvarné řady, nebo do výtvarného projektu (Šobáňová, 2006).

2.3 Motivace

„Motivace je souhrn vnitřních i vnějších faktorů, které vzbuzují, aktivují, dodávají energii lidskému jednání a prožívání aj.“ (Průcha, 2003 s. 127)

Motivací ve výtvarné výchově je chápána daná část výuky (nejčastěji úvodní část), která má za úkol žáky nadchnout a pracovat s jejich znalostmi a zkušenostmi (Šobáňová, 2006).

Důležitou částí u motivace je spojení s výtvarným námětem, které vzbudí u žáků názor a možnost výtvarného problému a dále dají formu jeho ztvárnění. To je dále způsobeno individuálními vědomostmi a znalostmi dítěte. Čím více je námět a motivace pro žáka příjemnější, tím více je jeho představa o realizaci reálnější a přesnější. Proto je důležité, aby pedagog tento proces řádně promyslel a vhodně ho podal žákům (Roeselová, 1995).

Základ motivace by měl být přímý zážitek nebo připomenutí a oživení nějaké vzpomínky, nebo názor na řešení výtvarného problému. Tomu pomáhá učitel – navozuje dialog a spolupracuje s žáky (Roeselová, 2001).

Do motivace můžeme dle P. Šobáňové (2006, s. 27) zařadit:

1. Nečekanost, jedinečnost nápadu - námět bývá často ve výtvarné výchově hlavní myšlenkou motivace, můžeme hovořit přímo o motivačním námětu.
2. Nápaditost myšlenky - dítě touží po nových znalostech, proto má učitel několik možností jak myšlenky obměňovat.
3. Aktivní role studenta v práci - pro dítě je silná motivace, pokud ví, že je důležitou rolí ve skupině.
4. Uznání za činnost - každý pedagog by měl dbát na to, aby každý žák během činnosti mohl zažít chválu a pocit úspěchu.
5. Vhodná náročnost úkolu - důležité je myslet na to, že příliš snadný nebo příliš náročný úkol může ztratit motivaci.

6. Logičnost činnosti - pro žáka je velkou motivací, pokud ví, že jeho snažení má cíl dané činnosti.

2.4 Organizace výtvarné činnosti

Vhodná organizace patří jistě do každé přípravy na jakoukoliv hodinu, stejně tak i na hodinu výtvarné výchovy. Je potřeba, aby organizace byla přizpůsobena počtu žáků, věku, specifikum skupiny, situaci aj. Pedagog má za úkol dodržet časový rámec skupiny, která během klasických hodin v základních školách je 45 minut, popř. ve vyšších ročnících již 2x 45 minut. Důležité je, aby námi vymyšlený úkol byl splnitelný během naší časové dotace, popř. aby měl možnost svou práci dodělat i během dalších hodin. Důležité je mít časové naplánované jednotlivé kroky každé přípravy. (Šobáňová, 2006).

Pedagog se musí dle zvoleného námětu rozhodnout, zdali bude vyučování organizováno jako:

- individuální
- skupinové
- hromadné

Učitel dále zvolí, zdali je bude jeho hodina konat ve třídě, v terénu, nebo v jiném prostoru (př. výstava aj.) (Šobáňová, 2006).

Během organizace je možnost dbát na individuální přístup k jednotlivým studentům. Zároveň se však mohou studenti pochopit navzájem, ohledně rozvoje sociálních vztahů. Při volbě organizace je důležité respektovat standard počtu studentů ve třídě (Skalková, 2007).

2.5 Pomůcky na výtvarnou výchovu

Výtvarná výchova má jako jeden z důležitých bodů při realizaci výtvarného úkolu vhodný výběr a přípravu pomůcek. V hodinách se využívá množství různých materiálů a pomůcek. Proto je ideální mít zařízenou specializovanou výtvarnou třídu,

kde je důležité mít např. tekoucí vodu, nábytek, který bude vodou smývatelný, stejně tak i podlahová krytina. Dále je vhodné mít ve třídě manipulační stoly a různé police na výtvary (Roeselová, 1996).

Hodiny výtvarné výchovy požadují také drobné výtvarné pomůcky, které by si žáci měli do hodin donést sami, jako např. tužku, pastely, vodové barvy aj. Ideálním řešením je, když mají žáci tyto pomůcky stále u sebe např. v kuffíkách a nenastane, že by si žáci pomůcky zapomněli doma. Je třeba, aby některé pomůcky byly pro žáky společné, kdy je může učitel sehnat ve větším balení, např. modelovací hlinu, keramiku, ředidla aj. Tyto pomůcky se pořizují ze společného fondu. Jako důležitou součástí vybavení třídy je považována role balicího papíru (Roeselová, 1996).

Při vybavení třídy bychom měli myslet i na netradiční materiály, které je možné obstarat ze soukromých zdrojů, např. textil, dráty, pletiva nebo různé zbytky papíru nebo přírodnin. V tomto ohledu záleží na pedagogovi nebo rodičích, jaké materiály se podaří sehnat. Spotřební pomůcky je potřeba soustavně doplňovat ze sponzorských darů. Je potřeba výběru pomůcek věnovat dostatečnou péči, protože velmi záleží na kvalitě materiálu. Důležitou částí je žáky seznámit s bezpečností práce s jistými pomůckami a zároveň předejít zbytečnému plýtvání (Roeselová 1996).

2.6 Metody

Všeobecně můžeme říci, že metoda je prostředek (cesta) k námi zvolenému cíli v dané činnosti. V didaktice můžeme chápat vyučovací metodu jako, postup cíleného uspořádání činností pedagogů i studentů, kteří se zaměřili na stanovený cíl. O nejideálnějších metodách se pedagog rozhodne již během plánu a realizace vyučování (Skalková, 2007).

V určitém vzdělávacím procesu se využívají rozdílné vyučovací metody naráz a vzájemně se propojují. Vzájemně se od sebe nedělí. Metody se mohou během vyučovací hodiny i několikrát měnit, jelikož jednostranné využití nevede často ke zdolání stanovených cílů (Skalková, 2007).

Mnoho publikací dělí metody několika způsoby. Zvolila jsem si následující dělení od Maňáka (1995, s. 50-55):

Metody z pohledu činnosti a samostatnosti žáků:

- metody sdělovací
- metody samostatné práce žáků
- metody výzkumné, problémové

Metody slovní:

- monologické metody (př. výklad, projev)
- dialogické metody (př. rozhovor)
- metody psaných prací (př. psaná cvičení)
- metody aktivit s učebnicí, knihou

Při slovních metodách je velice důležité brát zřetel na řeč. Řeč by měla být srozumitelná, přesná a výrazná. Tempo řeči pedagoga je během vyučování často pomalejší než při běžném rozhovoru. Během hodin je důležité dbát i na řeč žáků (Skalková, 2007).

2.7 Hodnocení

Z publikace Slavíka (1999) může stanovit, že: *„Hodnocení je dovednost intelektuálně vysoce náročná, která umožňuje člověku na základě subjektivního přístupu rozlišovat v okolním světě jevy důležité od nedůležitých a mezi důležitými jevy dobré od špatných. Hodnocení patří neoddělitelně k hodnotám, souvisí s jejich uvědomováním, objevováním, vyzdvihováním, pozorováním nebo zpochybňováním a kritizováním“.*

(Slavík, 1999 s. 15)

Hodnocení je proces, který nás provází celý život při všech aktivitách, které děláme. Jedná se o velice submisivní proces. Každý z nás má právo hodnotit a někdy hodnotíme, aniž bychom si to uvědomovali. Jedná se o proces, který je velice subjektivní. Avšak naše hodnocení nemusí být v průběhu našeho života stálé, lze je měnit dle vlivů, které na nás působí. Naše hodnocení může být pozitivní i negativní, avšak nemusí souhlasit s hodnocením ostatních.

Pokusem bylo prokázáno, že hodnocení velice výrazně působí na proces učení studenta. Můžeme usoudit, že kladné hodnocení má význam v tom, že vzbuzuje v nás pozitivní citové reakce, které nás dále vybízejí k usilovnějším činnostem, které v nás vyvolávají pocit sebedůvěry. Pro žáky je důležitý proces hodnocení z důvodu zpětné vazby. Hodnocení v praxi je velice choulostivým tématem, kterým si však musí projít každý učitel (Skalková, 2007).

Hodnocení výtvarných prací je velice složitý a náročný proces. Tento proces by neměl hodnotit práce jako dobré a špatné. Hodnocení je pro žáky způsob pochopení světů druhých, možnost porozumět a ohodnotit práci druhých a především debatovat nad uměním. Hodnocení je stejně důležitá část motivace, či přímá práce žáků. V hodinách výtvarné výchovy je důležité vhodně ohodnotit snahu a aktivitu žáků při práci. Nejčastěji to na 1. stupni bývá slovní hodnocení, právě v části reflexe, kde se mohou i sami žáci vyjádřit ke své práci.

Hodnocení ve výtvarné výchově by mělo vycházet z několika možností:

- žáci porozuměli motivaci a cíli
- zdali do práce vložili i kus sebe
- zdali žák vhodně použil barevný výraz
- zdali žák rozumí daným úlohám
- žáci si vzpomenu na již dříve řešený výtvarný problém

(Roeselová, 2003)

2.8 Reflexe

Reflexe žáků je důležitou částí hodin výtvarné výchovy. Individuální reflexi, resp. sebereflexi by měl učitel realizovat sám, nejlépe poté v klidu bude přemýšlet o realizaci již proběhlé hodiny. Pedagog by měl přemýšlet o tom, co se podařilo, co by měl zlepšit, zdali ho žáci v něčem překvapili, jak výuka probíhala, nebo zdali jako učitel splnil předem zvolené cíle. Učitel sebekriticky přemýšlí o tom, co ve výuce nezvládl nebo podcenil (Šobánková, 2006).

Důležitou částí reflexe je i hodnocení od žáků, kdy žáci hodnotí nejen své práce, ale i vedení učitele. Jejich vlastní poznámky k hodnocení vedení učitele mohou žáci odevzdat na papírku, jelikož spousta z nich by to učiteli nemusela říct přímo, ale i přesto to bude pro učitele dobrou zpětnou vazbou. Pedagog by měl v tomto případě naznačovat žákům partnerství, a že je on pro ně, ne žáci pro něj (Šobáňová, 2006).

3 PROJEKT VE VYUČOVÁNÍ

„Co děti dělají, má pro ně mnohem větší význam, než to, co vidí a slyší.“

(Kašová, 1995)

Projekt lze chápat jako promyšlené aktivity, které souvisí s daným tématem. Jedná se o dlouhodobou, uspořádanou a připravovanou činnost, která vede ke splnění cílů. Ta vede mnohé žáky k rozvoji tvůrčí práce, samostatnosti, nebo i v rozvoji spolupráce. Důležitou součástí projektu je i motivace, která musí s projektem souviset. Projekt má za úkol žáky vzdělávat v oboru vyhledávání a zpracování znalostí pomocí metody řešení problému (Tomková a kol., 2009).

Vhodný projekt by měl žáka nadchnout, motivovat a zaujmout. Měl by se lišit od běžného stylu výuky a především by měl žákům ukázat spojitost mezi jinými předměty. Dle Zormanové můžeme zjistit, že během výuky ve které uplatňujeme projektové vyučování, je často vyčítáno: *„učení není možné budovat jen na základě omezených zkušeností žáků nebo stavět projekty do opozice proti pravidelnému systematickému vyučování.“* Proto se doporučuje v praxi využívat projektovou metodu jako doplněk vyučování (Zormanová, 2012, s. 96).

Dle Coufalové (2006, s. 11) můžeme vyhledat rysy, které by měl projekt mít:

1. Projekt vychází z požadavků (potřeba získat nové znalosti, zkušenosti aj.) a zájmů dítěte.
2. Projekt je mezioborový.
3. Projekt je zejména podnikem žáka.
4. Práce žáků v projektu přináší konkrétní výrobek, tj. produkt, který poté žáci prezentují.
5. Projekt je především aplikován ve skupině.

3.1 Výtvarný projekt

Projekty mohou mít dva způsoby organizace. Prvním způsob může být jednopředmětový, kde nám neprolíná do jiných předmětů. Druhý způsob může být naopak vícepředmětový, kde právě probíhají vztahy mezi více předměty (Zormanová, 2012).

Projektová metoda v hodinách výtvarné výchovy nám umožní se soustředit na dané téma ze všech stran. Důležité je u žáků vyhledat zájem o téma, můžeme použít např. výtvarné hry. U žáků na prvním stupni můžeme pozorovat jejich schopnost vidět věci různými úhly a přenášet do toho sami sebe.

První výtvarné projekty vychází z tematických řad, které vychází z výtvarných podnětů. Výtvarný projekt musí mít ve svém uskutečnění řád a ten poskytuje učitelů názor ke světu, k vzdělávání a k výtvarnému umění. Proto jako první se při tvorbě výtvarných projektů učíme hlavně poznat sami sebe a pochopit, kde jsou hranice našeho výtvarného a výchovného myšlení (Roeselová, 1997).

Výtvarný projekt může být definován i dle Roeselové (2003, s. 80-81) v publikaci *Didaktika výtvarné výchovy*, kde se píše, že *projekt je nejen pro základní školy obsáhlý útvar, kde učitel spolu s žáky probírá téma ze všech stran, aby si dokázali dát věci do spojitosti. Je náročnější a trvá delší dobu. Analýza tématu, studijní kresbou a výtvarnou činností jsou představeny základní fakta projektu. Pokračuje analytický přístup, kde je téma studováno, nabízí prožitek a pozoruje jejich stabilitu. Vhodné zvolení výtvarných technik je pro uskutečnění projektu důležité. Učitel by měl žákům*

poskytnout dostatečnou nabídku výtvarných technik a postupů, aby nedošlo k jednostrannému zpracování tématu. Výtvarný projekt může být obsáhlejší i v řadě několika měsíců, ne pouze v řadě několika vyučovacích hodin (Roeselová, 2003).

Při přípravě výtvarného projektu je velice důležitá fotodokumentace. I když má projekt svou danou kostru, tak jsou na něm možné úpravy popř. obohacení. Všechny výtvarné projekty mohou být zcela jiné. Pokud bude realizace výtvarného projektu uspořádanější, tím bude také pochopitelnější. Výtvarný projekt by měl především začínat předvedením námětu (Roeselová, 2003).

3.2 Stavba projektu

Podle Roeselové V. je těžké stavbu výtvarného projektu přesněji ohraničit, jelikož je vázaná na výběru tématu a na postupu myšlení učitele. Prvotním řešením výtvarného projektu je pouhé seznámení se studovanou skutečností nebo s výtvarným problémem. Pro vnější formu výtvarného projektu je důležitá výtvarná pozice, v níž se zvažování tématu odvíjí. Některé projekty budou spíše malířské, jiné kreslířské. Různé zaměření učitelů se zobrazí v pojetí stavby projektu, tak ve stylu vedení žáků. Důležitou otázkou v projektu je také, jaké budeme využívat projektové metody.

Dle Zormanové (2012, s. 97) určujeme tyto základní kroky projektu:

1. Stanovení cílů projektu, který nás seznamuje s výsledkem činnosti.
2. Plánování základních otázek, tématu, či metod činnosti.
3. Přímá realizace projektu.
4. Zhodnocení práce na projektu, kdy se žáci hodnotí vzájemně a poté učitel hodnotí žáky.

Při stavbě projektu je velice důležitý námi zvolený účel projektu. Dle J. Kratochvílové (2006, s. 48) můžeme účely projektu dělit takto:

- Problémové
- Konstruktivní

- Hodnotící
- Směřující k estetické zkušenosti
- Směřující k získání dovednosti

3.3 Příprava projektu

Příprava výtvarného projektu je značně delší než realizace výtvarné řady. Jen pomalu se nám objevují různé drobné pohledy na základní otázky a vytvářejí nám celky, které se společně prolínají. Zde musíme pro skupiny žáků připravit úkoly, které budou prolínat jasnou myšlenkovou linií. Úkoly musíme vhodně promyslet, aby souhlasily s obsahem projektu, byly optimální pro daný věk žáků, jejich zájmům a výtvarným schopnostem. I když má projekt svůj myšlenkový obsah, tak dostávají žáci možnost různého doplnění a obohacování během práce (Roeselová, 1997).

Prvotní podmínkou účinného zařazení projektů do výuky je dlouhodobé a kolektivní plánování projektového vyučování. Skvělé postavení pro využití projektu nám poskytují průřezová témata. O efektivní integraci znalostí mluvíme tehdy, když ušetříme nějaký čas a energii pedagogů i studentů, kteří umí poté prakticky užít poznatky z projektu. Množství a druhy projektů jsou ovlivněny zvláštními i materiálními podmínkami školy. Zkušenosti mnohých základních škol nám ukazují na to, že jakmile pedagogové spolu nespolupracují, tak žáci nejsou schopni pracovat na několika projektech na jednou. Však chybou v plánování se může stát nepřesná formulace cílů, jelikož s nepřesným cílem, nejen studenti, ale především ani učitelé nevědí, čeho přesně chtějí dosáhnout (Tomková a kol., 2009).

3.4 Rozsah projektu

Rozsah výtvarného projektu není důležitý. Nejde v něm o množství úkolů, ani o jednotlivé části, ale jde o formu pedagogického postoje k látce. Důležité je nalézt zajímavou myšlenku, kterou můžeme více způsoby zpracovat. Jde o možnost tuto myšlenku stále více rozšiřovat a spojovat s hlubšími nápady. Proto někteří pedagogové svůj projekt mohou řešit i během roční či víceleté práce (Roeselová, 1997).

Délku projektu přesněji ve své publikaci popsala J. Kratochvílová (2006, s. 48).
Můžeme je dělit na:

- Krátkodobé (doba trvání je dvě nebo více vyučovacích hodin).
- Střednědobé (doba trvání je v průběhu jednoho až dvou dnů).
- Dlouhodobé (může se jednat o tzv. projektové týdny, které realizujeme jednou v průběhu školního roku).
- Mimořádně dlouhodobé (probíhají souběžně s výukou, doba trvání je v průběhu několika týdnů nebo lze i měsíců).

3.5 Hodnocení projektu

Hodnocení je jistě neoddelitelnou součástí každého projektu. Proto bylo použito i v mé praktické části, kde je posuzováno splnění výtvarných cílů, zvládnutí výtvarných technik a vyjadřovacích prostředků. Dále je jako součást hodnocení zařazena motivace a reflexe, která platí nejen pro žáka, ale i pro učitele.

Do hodnocení se zapojuje i sám žák, který má za úkol hodnotit nejen výsledný produkt, ale i průběh, jelikož byl jeho hlavním účastníkem. Učitel jako způsob hodnocení může použít připravené otázky nebo dotazníky. V reflexi mohou žáci sdělit své pocity, prožitky, poděkovat spolužákům za jejich spolupráci nebo mohou říci, zdali se o ostatních nedozvěděli něco nového (Tomková a spol., 2009).

Každý zrealizovaný projekt by měl mít určitou podobu výstupu. Může se jednat o výstavu, prezentaci, videozáznam, knihu, koláž nebo kalendář. Prezentace výsledné podoby projektu slouží ke shrnutí veškeré činnosti a aktivit žáků v průběhu projektu (Valenta, 1993).

3.6 Pozitiva a negativa projektu

Názory pozitiv a negativ projektu se v literaturách hodně liší. V obecné rovině lze prohlásit, že projekty v současné době zastávají určitou svou funkci ve výchovně vzdělávacím procesu, a to zejména v přípravě dítěte na reálný život. Důraz je především

kladen na zodpovědnost, samostatnost dítěte a schopnost umět řešit aktuální problém. Aby následující podmínky platily, je důležité, aby projekt byl dobře připraven a zdařile dokončen.

Dle autorky Zormanové (2012, s. 98) můžeme shledat tato pozitiva na vliv dítěte:

1. Zapojení žáka do projektové výuky dle jeho individuálních schopností.
2. Žák získá silnou motivaci k učení.
3. Žák přejímá zodpovědnost za výsledek práce.
4. Rozvoj samostatnosti žáka.
5. Žák se procvičuje v oboru spolupráce a v oblasti řešení problémů.

Za negativa projektové metody shledává Zormanová (2012, s. 98) tyto oblasti:

1. Rozsah žáka
 - a) Časová obtížnost na řešení problémů.
 - b) Žák není vždy opatřen danými znalostmi.
2. Rozsah učitele
 - a) Časová náročnost na realizaci projektu.
 - b) Obtížnost na hodnocení.

Dle výše zmíněným poznatků může být projekt oživením výuky, kde žáci mohou experimentovat a provádět praktické činnosti. Žáci se projektem učí být zodpovědnější a prohloubí se zkušenosti v oblasti řešení problémů. Pro učitele je realizace projektu velmi časově náročná, ale získá zde zpětnou vazbu, zdali žáci splnili předem stanovené cíle.

3.7 Projektové vyučování

Projektová výuka je považována za účinnou, zejména v plnění klíčových kompetencí, které jsou vymezeny v Rámcovém vzdělávacím programu, jelikož při této

metodě nám může docházet k rozvoji a posilování nových schopností, znalostí a k rozvoji formativních stránek osobnosti (Zormanová, 2012).

Projektové vyučování dává prostor pro sjednocení znalostí z různých oborů. Tato metoda umožňuje rozvoj spolupráce, odpovědnosti žáků a vývoj samostatnosti v prostředí školy. Projektové vyučování dále umožňuje realizaci konkrétních cílů a vývoj klíčových kompetencí (Tomková a kol., 2009).

Projektová výuka je celková metoda, která dá žákům možnost se dotknout reality, zažít novou roli, vyřešit problémy, sjednotit znalosti ze všech oborů při rozumné a prospěšné práci. Tato výuka dá žákům možnost v seberealizaci, motivaci k přímé práci, spolupracování a ke komunikaci. Pro žáky je důležité vhodně řešit daný úkol a myslet v souvislostech. Projektové vyučování splňuje dané požadavky na novodobé a účinné vzdělávání, pomocí něj žáci poznávají svět kolem sebe, ale také sami sebe a své současné limity (Tomková a kol., 2009).

Zcela jinou definici můžeme nalézt v publikaci od Maňáka (2003, s. 168): *„Projektová výuka částečně navazuje na metodu řešení problému, jde však v ní o problémové úlohy komplexnější, o výukové záměry a plány, které mají vždy také širší praktický obsah“* (Maňák, 2003 s. 168).

3.8 Výtvarné řady ve výtvarné výchově

Mezi základ projektového vyučování můžeme zařadit také výtvarné řady. Výtvarné řady mají kratší a srozumitelnější charakter, i přesto že rozvíjí daný výtvarný problém nebo výtvarný námět. Řady mají svou jednotnou myšlenku, která je obsažena v jednotlivých krocích. Výtvarné řady není nutné zpracovávat pouze ve velkých tématech, ale také drobná témata mohou být velice inspirativní (Roeselová, 1997).

Výtvarné řady jsou používány během výuky na základní škole. Netrvají dlouho, proto jsou vhodné i pro žáky, kteří udrží delší pozornost. Tematicky mohou být výtvarné řady inspirovány zájmy žáků a také nám naprosto vyhovují do časových možností, které máme během realizace hodin výtvarné výchovy (Roeselová, 2003).

3.8.1 Dělení výtvarných řad

Stejně jako projekty, tak i výtvarné řady mají své dělení a dle publikace od Roeselové (2003) můžeme rozeznávat pouze ty základní:

- 1) výtvarný cyklus - jedná se o práce, které spolu nesouvisí a také se nestupňují
- 2) metodická řada - jedná se o úkoly, které spolu souvisí jednotlivými a kroky vzájemně vychází jeden z druhého až po dovršení práce
- 3) tematická řada - řeší námi předem zvolený námět v limitovaném počtu úkolů
- 4) srovnávací řada - pozorují vybraný výtvarný problém a tvoří tak osnovu pedagogického výzkumu

Zdali otevřený učitel přivede žáky svým příkladem k výtvarné řadě, popř. k výtvarnému cyklu jako individuálnímu způsobu práce, tak později již budou schopni starší žáci, v rámci možností, omezenému samostatnému způsobu práce na vlastní téma. Učitel má pak pozici jako vzdělaný konzultant v práci žáků, měl by svého žáka vzdělávat v oblasti výtvarné řeči, kdy upozorňuje na dané výtvarné problémy. Žáci tak mají prostor k dalšímu poznávání, které mohou nabízet různé publikace, internet nebo jiné. Toto vedení práce je však dlouhodobou záležitostí, která vede žáka k samostatnosti (Šobáňová, 2006).

4 VYBRANÉ VÝTVARNÉ TECHNIKY

Výtvarná technika nám slouží jako způsob k vyjádření výtvarné práce, zastává nám úlohu sdělnosti a řešení výtvarného problému.

Volba výtvarné techniky záleží především na předem zvoleném tématu, řešení konkrétního výtvarného problému, ale závisí také na materiálním vybavení tříd (škol) ale také na zájmu žáků. Učitel by měl dbát na to, aby se žák seznámil s co nejširší škálou výtvarných technik a měl by přitom dohlížet na věkové zvláštnosti žáků. Výtvarné techniky jistě souvisí s materiály, nástroji a způsobem jejich použití v praxi (Roeselová, 1996).

4.1 Příprava a výběr výtvarné techniky

Učitel musí při výběru výtvarné techniky dbát na zvolené výtvarné téma, věkové odchylky dětí a předem stanovený cíl. Na tom závisí výběr materiálu a pomůcek. Profesní příprava pedagoga hraje velkou úlohu v rozvoji vztahu žáků k výtvarným technikám. Čím větší je znalost pedagoga, tím lepší je souhra mezi výtvarným problémem, námětem a stylem řešení (Roeselová, 1996).

Při výběru výtvarné techniky je důležitý vztah s námětem. Nejprve musíme zjistit, jakou výtvarnou techniku si žák potřebuje procvičit. Poté jde výtvarný námět do pozadí a dává možnost žákům se koncentrovat na práci s materiálem. Pedagogové nejčastěji dbají na to, aby technika a námět byly ve stejnoměrném vztahu. Někteří pedagogové však užívají jiný postup a to takový, že žáky neseznámí s technikou. Žáci si vyzkouší sami, techniku metodou pokusem a omylem. V tomto postupu žáci nejčastěji pracují s kombinovanými technikami než s klasickými. Tímto postupem vzniká také sjednocení mezi námětem a jejím podáním (Roeselová, 1995).

V této práci jsou využity známé i neznámé výtvarné techniky. Pro praktickou část jsou zvoleny i známé výtvarné techniky, aby u žáků docházelo k prohloubení jejich již získaných zkušeností. Žáci si během již známých činností zopakují správnou metodu práce a uvědomí si eventuální chyby. Neznámé výtvarné techniky jsem zvolila proto, aby měli žáci možnost si vyzkoušet nové techniky.

4.2 Druhy výtvarných technik

Při výběru výtvarných technik je důležité dbát na zručnost žáků, možný výběr pomůcek nebo výběr výtvarného materiálu.

Výtvarné techniky s výtvarným uměním dohromady nalézají nové výrazové prostředky a neobvyklé materiály. Tyto prostředky se ve výtvarné výchově plynule vytvářejí jako určitá paralela jazyka umění (Roeselová, 1996).

V knize od Věry Roeselové (1996) jsou kapitoly, které nás seznamují s danými technikami. Mezi kapitoly patří kresba, malba, grafika, modelování a soudobé výtvarné techniky. Do rozboru výtvarných technik jsou vybrány pouze ty, které jsou zmíněny v praktické části.

4.2.1 Malba

Malba je důležitým výtvarným projevem, kde hlavní roli hraje především barva. Malířský materiál nám umožňuje vytvoření široké škály barevných odstínů. Skrz ně se můžeme dívat na barevné stopy, různé hustoty, zabarvení nebo poznávat výrazové znaky. V malbě se prosazuje představivost, emoce aj.

Dělení dle Roeselové (1996, s. 63-64):

- **malba z představy** (citlivě sjednocuje obsah a výraz ve výtvarném umění)
- **malba motivovaná pozorováním skutečnosti** (vkládáme do ní osobitý přínos)
- **návrhová malba** (dává možnost hledat barevné možnosti určených pro daný materiál)

Věra Roeselová (1996) popisuje také problémy, které jsou spojené s malbou. Je důležité si uvědomit, že se jedná o dlouhotrvající proces, který se vyvíjí až v řadě několika let. Problémy malby můžeme dle Roeselové rozeznávat v několika oblastech: *„hra s malířskými materiály a nástroji (pozorování barevných stop), poznání kompozičních vlastností barev (barevný kruh), poznání výrazových vlastností barev*

(individuální malířský projev), malířský přepis skutečnosti (modelace ploch a objemu)“
(Roeselová, 1996, s. 37).

Klasická malba se objevuje tam, kde se vytváří s tekutou barvou a štětcem. V malbě se barvy zředňují dostatečným množstvím vody. Temperové barvy se používají převážně pro zakrytí velkých ploch, nebo když je střídána barevná plocha s barevnou linií. Ideální volbou na temperové barvy jsou hlavně štětínové štětce (Uždil, 2002).

4.2.1.1 Malba temperovými barvami

Jedná se o nejvýznamnější malířskou techniku, kterou používáme ve výtvarné výchově. Temperové barvy nám umožňují možnost kombinaci několika odstínů a také možnost se barvou přiblížit k naší představě a realitě světa. Velké pozitivum u temperových barev můžeme sledovat v krycích schopnostech.

Temperové barvy jsou využívány v tubách, které jsou v balení od šesti do dvaceti čtyř barev. Při práci s temperovými barvami je také důležitá práce se štětcem. Záleží nám na velikosti, tvaru a kvalitě štětce. Temperové barvy jsou velice výrazné, proto při práci s nimi není tak důležitá ředitelnost vodou. Velikost formátu závisí na předem zvoleném námětu, na názoru pedagoga nebo žáka (Roeselové, 1996).

Po metodické stránce je důležité, abychom žákům objasnili, jak mají s barvami pracovat. Hodně řídké barvy mohou být průsvitné, nebo také naopak příliš husté barvy již nelze později měnit a přebarvit v další vrstvě. Po zaschnutí mohou příliš husté barvy odpadávat a prskat od podkladu. Žáci by měli při aktivitách hledat ideální barevné tóny a vhodně je k sobě přiřazovat.

Pro aktivity s temperovými barvami je důležité dle Roeselové (1996, s. 70-71) dbát na několik postupů:

- ponechat veškerou iniciativu na dítěti samém
- posilovat malířskou uvolněnost
- spontánně pracovat s barvami a obvyklými či netradičními materiály,
- využívat méně obvyklá témata, podložená silným prožitkem
- včas zařazovat hry, které rozvíjejí fantazii

4.2.1.2 Malba vodovými barvami

Malba vodovými barvami je typická tím, že využívá všech barev na paletě s výjimkou běloby, kterou nahradíme bílým podkladem, který se objeví. Pro žáky na základní škole se jedná o nejdostupnější a nejpoužívanější malířskou techniku. Ale oproti temperovým barvám nedokáží vodové barvy tak mísit barvy mezi sebou (Roeselová, 1996).

Věra Roeselová ve své publikaci *Techniky ve výtvarné výchově* ukazuje na několik variant vodových barev.

Jako nejběžnější vodové barvy známe tzv. *knoflíkové*, které mohou mít dvanáct až dvacet čtyři barev. Velice se liší kvalita barev, jelikož některé odstíny bývají kalné.

Mezi jasné, ale méně používané řadíme *anilinové* barvy. Balení obsahuje dvanáct výrazných tónů. Dříve nebyly anilinové barvy používané, jelikož byly jedovaté. Nyní se během výuky na základní škole nepoužívají z důvodu finanční náročnosti i přesto, že se jedná o nejvhodnější materiál.

Jako třetí popisuje Roeselová *klasické akvarelové* barvy, jejichž balení obsahuje dvacet čtyři i více odstínů. Barvy se společně dobře mísí, ale pro ještě větší finanční náročnost jsou méně používané než anilinové barvy. U akvarelu se požaduje spíše menší formát (Roeselová, 1996, s. 74-76).

Stejně i jako u práce s temperovými barvami, tak i zde je důležitá volba štětce. U vodových barev se používají štětce kulaté z důvodu větší práce s vodou. Samozřejmě velikost štětce také závisí na druhu vodových barev a předem vybraném formátu.

Žáci mají možnost dvou výtvarných způsobů. Jako první řadíme *malbu na vlhký podklad*, kde se barvy rozpíjejí a vytvářejí „živější“ podmalbu. Druhý způsob máme *řazení barevných ploch vedle sebe na suchém podkladu*, kde je velice důležitá představivost a zručnost žáka (Roeselová, 1996, s. 73-77).

4.2.2 Netradiční výtvarné postupy

Netradiční výtvarné postupy přichází s neobvyklými výtvarnými možnostmi. Původ těchto výtvarných postupů řadíme do 2. pol. 20. století. Některé výtvarné postupy byly použity pouze jednou v publikacích, jiné naopak získaly svůj prostor ve škále netradičních výtvarných postupů.

Nejčastěji používaným postupem je akční tvorba. Aktéry tohoto postupu mohou ovlivnit i jiné smyslové podněty. Akční tvorba obsahuje především kontakt s materiálem, prostorem, činností v krajině a prací s vlastním tělem jako s výtvarným sdělovacím prostředkem. U některých aktivit je možné, že na sobě navazují a souvisí spolu. U žáka je během této aktivity důležitý moment překvapení. Nikdy není možné akční tvorbu přesně zopakovat, jelikož žáci mohou být jiní, a i přístup pedagoga může být rozdílný (Roeselová, 1996).

Netradiční výtvarné postupy jsou charakteristické tím, že se využívají nezvyklé materiály či pomůcky. Tyto výtvarné techniky bývají v současné době na základní škole lehce zanedbávány, jelikož pedagogové se drží svých stálých postupů a mají strach experimentovat (Roeselová, 1996).

Dle Roeselové (1996, s. 198-199) můžeme zjistit vhodné přístupy v akční tvorbě:

- souznění s krajinou s přírodninou nebo s dalším osobou
- zvažování vlastních pocitů a prožitků
- návaznost na ostatní žáky a na jejich zážitky
- doložení akcí (kresba, video ...)
- změna vlastní identity (maska, líčení ...)

Důležité je zapojení dítěte do výtvarně vzdělávacího postupu. Důležité je, aby si žáci z aktivity odnesli prožitek, ke kterému je však zapotřebí dostatek času. Všechny výtvarné aktivity musí mít důslednou přípravu a měly by dbát na všechna pravidla. I přesto, že by výtvarná akce měla být důkladně promyšlená, neměl by být opomíjen prostor pro samovolné prožitky. Učitel by se měl důkladně soustředit na celý vývoj výtvarné akce (Roeselová, 1996).

B PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÁ ČÁST

Při výběru námětu této diplomové práce jsem nejvíce přemýšlela nad tím, co zajímavého jsem během svého studia zjistila, jaké nové předměty jsem poznala, především čemu jsem se věnovala nejen v rámci studia, ale i ve svém volném čase. Již během studia na střední škole jsem se věnovala nejvíce oboru výtvarné výchovy, z které jsem dostala možnost absolvovat i maturitní zkoušku. Nikdy jsem však neměla možnost vytvořit vlastní metodické listy, které bych mohla následně i vyzkoušet v praxi. Tuto možnost jsem dostala až nyní.

Nejsložitější bylo vymyslet téma, které by se metodické úkoly spojovalo. Zvolila jsem si téma voda, které v rámci výtvarné výchovy je často používané ve stejných námětech, cílem je ukázat jiné možnosti výtvarných úkolů. Danému předmětu jsem se začala věnovat již během studia na vysoké škole, kde jsem dostala možnost absolvovat několik předmětů týkající se právě výtvarné výchovy. Nejprve jsem se zaměřila na publikace, které se zabývají daným námětem.

Hlavním cílem výzkumného šetření je zjištění názorů a zkušeností pedagogů prvního stupně na základní škole s realizací výtvarnými projekty na prvním stupni. Přesněji mě zajímá využití výtvarných projektů v hodinách výtvarné výchovy. Myslím, že značné množství pedagogů se vyhýbá realizaci projektu z důvodu náročnosti, jak vytvoření, tak realizace.

Praktická část se skládá z výzkumné části a z části metodických listů. Výzkumná část probíhala jako dotazníkové šetření, které bylo plně anonymní, a odpovědi byly použity pouze pro účely výzkumného šetření. Pedagogové, kteří mají zájem o vypracované metodické listy, uvedou emailovou adresu pod dotazník a listy jim budou po kompletním upravení zaslány.

Druhá část praktické části se skládá ze souboru vypracovaných metodických listů, které byly vyzkoušeny přímo v praxi s následnou reflexí.

5.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit povědomí pedagogů o výtvarném projektu a možnostech jeho realizace v hodinách výtvarné výchovy na základní škole. Na základě cíle byly stanoveny následující předpoklady, které byly po výzkumném šetření vyhodnoceny

1. Předpoklad

Učitelé nemají zkušenosti s realizací výtvarného projektu.

2. Předpoklad

Učitelé realizují výtvarné projekty sami bez spolupráce s jinými učiteli.

3. Předpoklad

Učitelé čerpají náměty do výtvarných projektů především z internetu.

5.2 Výzkumný vzorek

Výzkumné šetření jsem aplikovala na třech základních školách ve Frýdlantě: Základní škole Husova, Základní škole Purkyňova a Základní škole Masarykova ve Frýdlantě.

Celkem bylo rozdáno 35 dotazníků a 30 jich bylo vráceno a vyplněno. Kritériem bylo zodpovězení na všechny otázky.

Sběr dat probíhal v období od září 2018 do konce října 2018. O dotazníkovém šetření byl samozřejmě obeznámen i pan ředitel.

5.3 Metoda výzkumu

Jako prostředek k získání potřebných informací k uskutečnění cíle ve výzkumném šetření jsem použila dotazníkové šetření. Dotazník byl vytvořen plně pro účely diplomové práce, tudíž se jedná se nestandardizovaný dotazník, který je plně anonymní.

Dotazníkové otázky jsou za sebou logicky seřazeny a byla zde dodržena základní pravidla pro vytvoření dotazníku podle Gavory P. (2000, str. 100):

- jasné, jednoduché a smysluplné otázky
- zvolení otázek, na které dovedou respondenti odpovědět
- vyhýbat se záporným výrazům
- vyvarovat se otázkám, které by mohly vést k předpojatosti
- příliš široká otázka vede k volným odpovědím

Dotazník je metoda početného získávání údajů díky písemným otázkám. Otázky se dělí na otevřené, nestrukturované, uzavřené a strukturované. Také se mohou využít položky škálové. Podle účelu můžeme dotazník dělit na zkoumání postojů, názorů či zájmů, nebo vybraných znaků, rozsah osobnosti k záměrům diferenciálně diagnostickým. (Hartl, 1993, str. 40)

Dotazník je plánován jako baterie otázek, na ně tázaný odpovídá buď podobou jednoduchých odpovědí „ano“, „ne“, resp. „nevím“, případně jako souhrn otázek, k nimž se přiřazuje sada možných odpovědí, z nich si tázaný zvolí pro sebe nejpříjemnější možnost. (Pelikán, 1998, str. 105)

Celkem bylo v dotazníku použito 9 otázek, z nich bylo 5 uzavřených a 4 otevřené. (viz. Příloha 1 – Dotazník). Otevřené otázky byly navrženy účelně, aby dotazovaný napsal co nejvíce odpovědí. Zvolila jsem otázky, aby splňovaly mé předem zvolené cíle. Návratnost dotazníků byla 86%, což shledávám jako velice pozitivní. V dotazníkovém šetření jsem použila jasné a jednoduché otázky ke splnění předem stanoveného cíle.

Druhy položek:

- uzavřené otázky č. 1, 3, 4, 5 a 6 – zde byl výběr z několika možností, nebo prostor pro odůvodnění odpovědi
- otevřené otázky č. 2, 7, 8, a 9

Popisy jednotlivých odpovědí jsem se pokusila zjednodušit tak, že jsem vytvořila tabulku a graf ke každé otázce, do které jsem zaznamenala odpovědi všech respondentů. Během vyhodnocení jsem barevně odlišila postupně stejné odpovědi a k nim dopsala odpovědi ojedinělé. Nejvíce mě však zajímaly odpovědi otevřené.

Otázky 1-5 v dotazníkovém šetření byly pro všechny dotazované pedagogy a otázky 6-9 byly pouze pro pedagogy, kteří již během své praxe realizovali výtvarný projekt. Z důvodu nerealizace výtvarného projektu oslovených pedagogů je v otázkách 6-9 pouze 26 odpovědí.

5.4 Výsledky výzkumu dotazníkového šetření

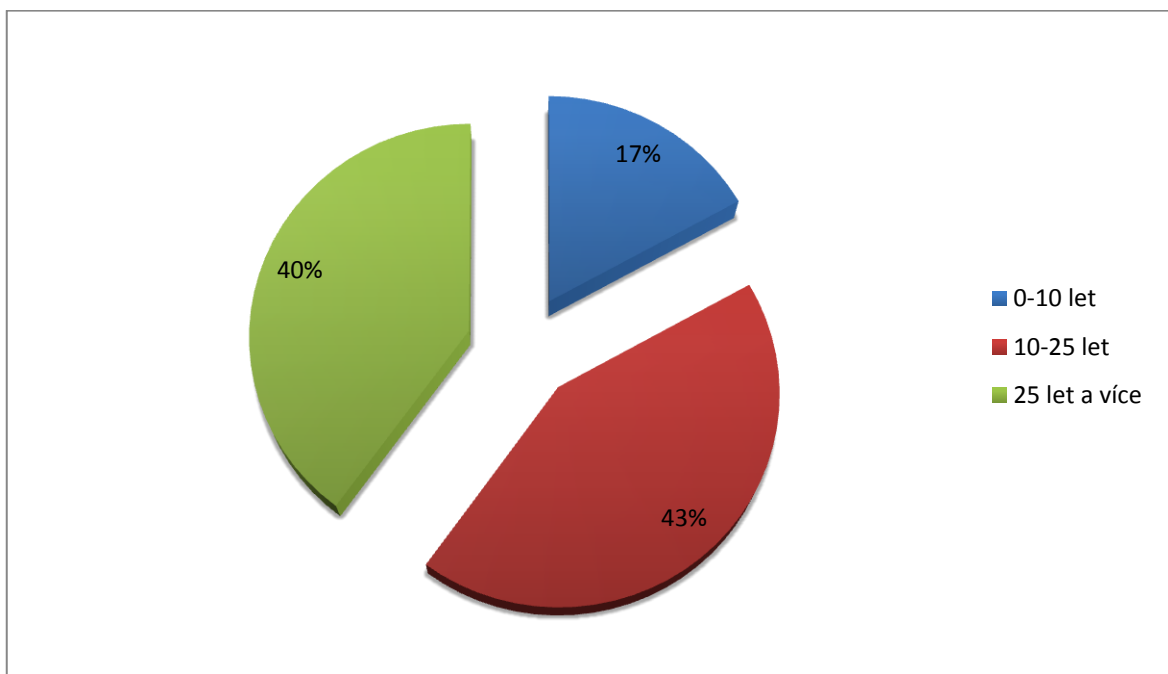
Otázka č. 1: „Kolik let praxe máte ve školství?“

Zde je důležité zjištění, zdali učitelé s nižší praxí se zabývají více výtvarnými projekty, nebo naopak. Nejvíce dotazovaných pedagogů, kteří odpovídali na otázky, mají praxi ve školství kolem 10-25 let.

Z celkového počtu respondentů bylo 17% v oblasti 0-10 let praxe, 43% dotazovaných v oblasti 10-25 let praxe a 40% v oblasti 25 let praxe a více.

Tabulka 1 - Praxe pedagogů

Doba praxe	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
0-10 let	5	17
10-25 let	13	43
25 let a více	12	40

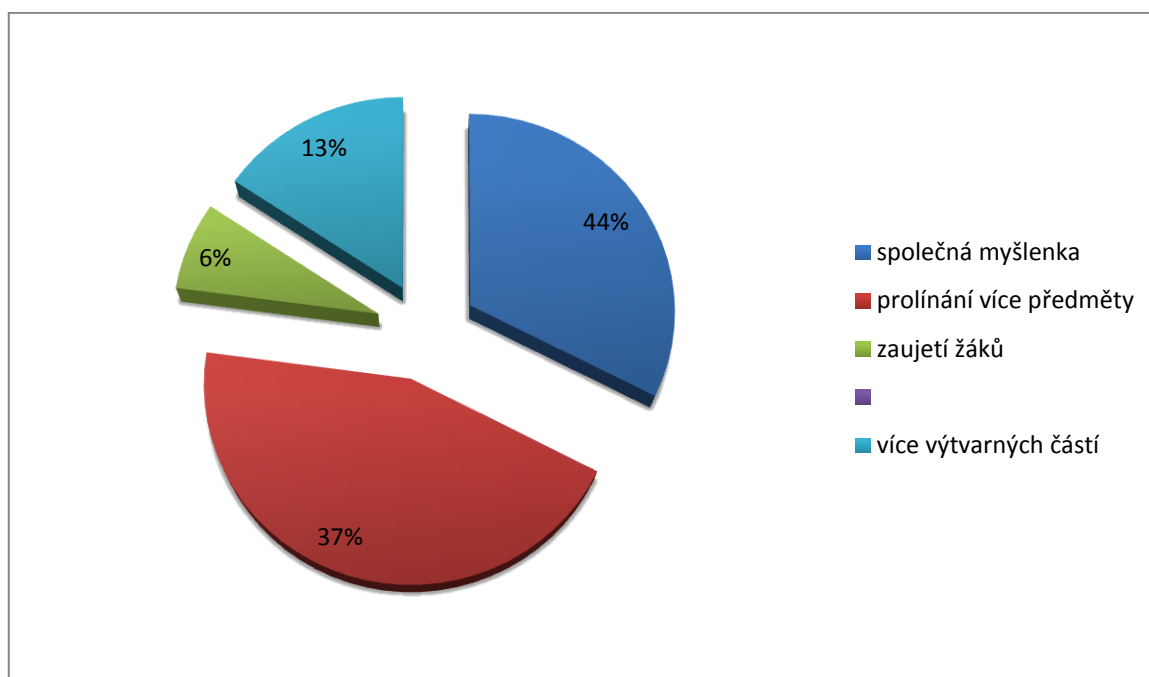
Graf 1- Praxe pedagogů

Otázka č. 2: „ Co si představujete pod pojmem výtvarný projekt?“

Touto otázkou zjišťujeme, co si respondenti představují pod pojmem výtvarný projekt. Odpovědi jsem shrnula do 4 kategorií. Jako nejčastější položka odpovědi byla napsána: „společná myšlenka.“

Tabulka 2 - Pojem výtvarný projekt

Kategorie odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
společná myšlenka	13	44
prolínání více předměty	11	37
zaujetí žáků v hodinách	2	6
více výtvarných částí s časovou náročností	4	13

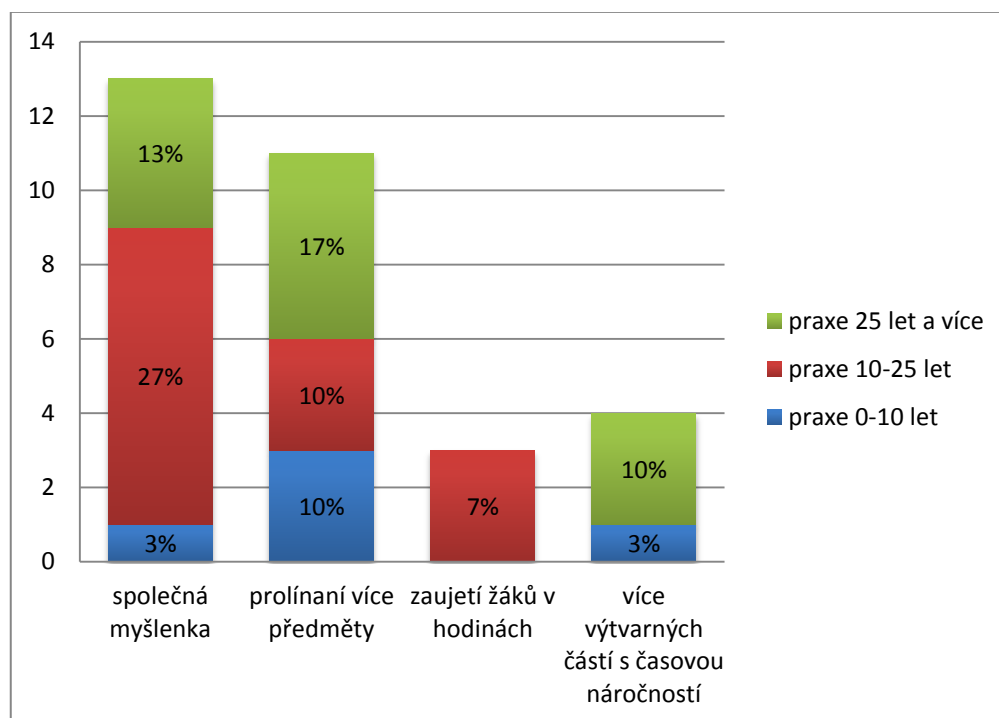

Graf 2 - Pojem výtvarný projekt

Následující šetření nám ukazuje, že pedagogové s delší praxí napsali odpověď, že výtvarný projekt je dlouhodobější a prolíná se s více předměty.

Tabulka 3 - Propojení výtvarného tématu s dobou praxe

	Doba praxe 0-10 let		Doba praxe 10-25 let		Doba praxe 25 let a více	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
společná myšlenka	1	3	8	27	4	14
prolínání více předmětů	3	10	3	10	5	17
zaujetí žáků v hodinách	0	0	2	7	0	0
více výtvarných částí s časovou náročností	1	3	0	0	3	10

Graf 3 - Propojení výtvarného projektu s dobou praxe

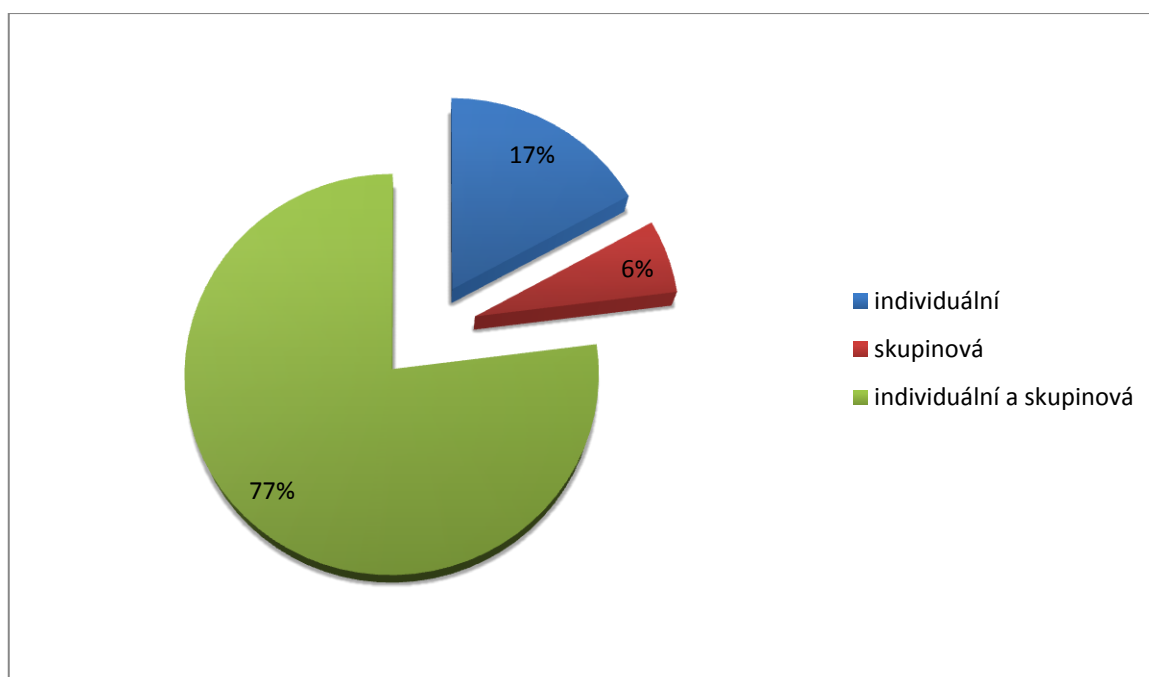
Otázka č. 3: „ Jaké metody práce využíváte během hodiny výtvarné výchovy?“

Zde došlo ke zjištění, že až 77% procent tázaných využívá během hodin výtvarné výchovy metodu skupinovou i individuální, což je jistě nejideálnější řešení k efektivnosti hodin.

Zajímavé je, že 6% tázaných využívá pouze skupinovou metodu práce.

Tabulka 4 - Metody ve výtvarné výchově

Metody	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
individuální	5	17
skupinová	2	6
individuální i skupinová	23	77

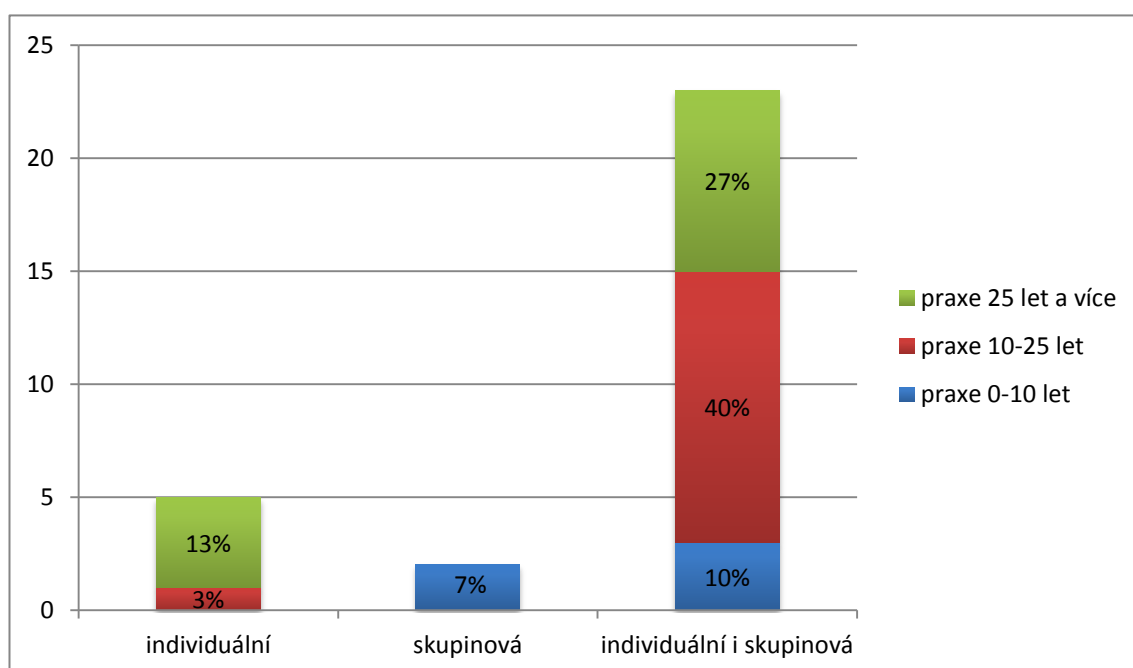

Graf 4 - Metody ve výtvarné výchově

Během vyhodnocení sledujeme, že pedagogové s nižší dobou praxe volí metodu individuální. A nikdo z pedagogů se střední a s nejvyšší dobou praxe nezvolil možnost pouhé skupinové metody.

Tabulka 5 - Metody výtvarné výchovy propojené s dobou praxe

Metoda	Doba praxe 0-10 let		Doba praxe 10-25 let		Doba praxe 25 let a více	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
individuální	0	0	1	3	4	13
skupinová	2	7	0	0	0	0
individuální i skupinová	3	10	12	40	8	27

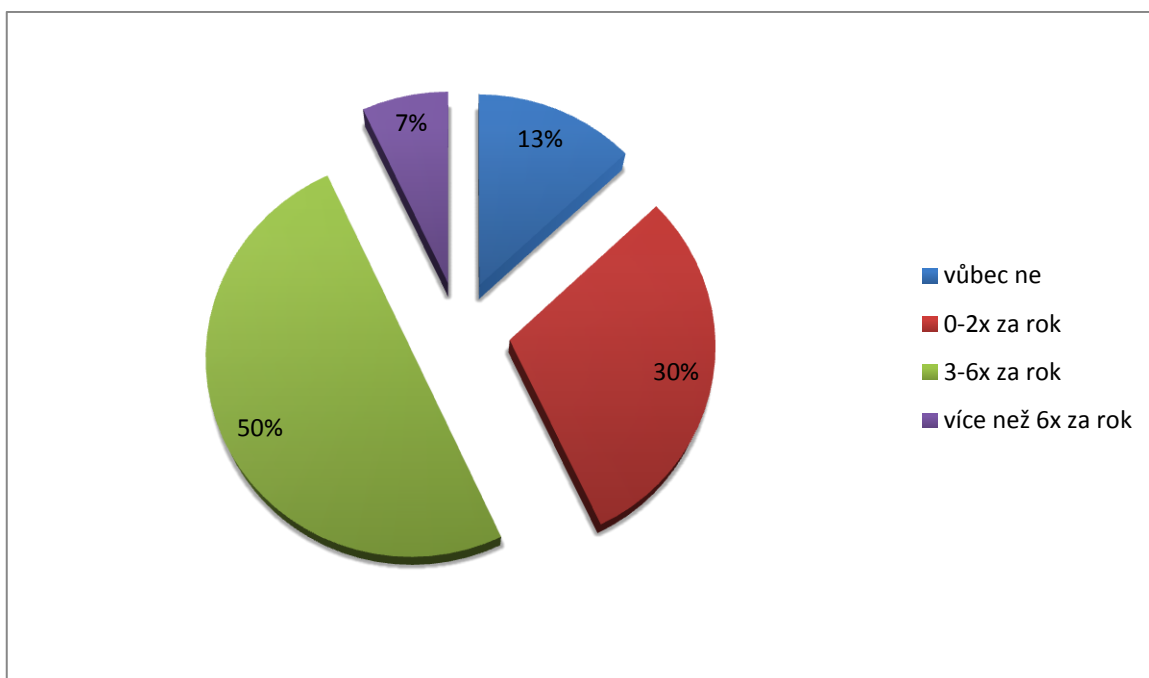
Graf 5 - Metody ve výtvarné výchově propojené s dobou praxe

Otázka č. 4: „ Kolikrát do roka realizujete výtvarné projekty v hodinách výtvarné výchovy?“

Zde je důležité zjištění, zdali učitelé realizují výtvarné projekty, popř. kolikrát do roka je realizují. Zajímavé je, že mnoho učitelů nerealizují výtvarné projekty během školního roku vůbec.

Tabulka 6 - Počet realizací výtvarného projektu

Počet realizací	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
vůbec ne	4	13
0-2x za rok	9	30
3-6x za rok	15	50
více než 6x za rok	2	7

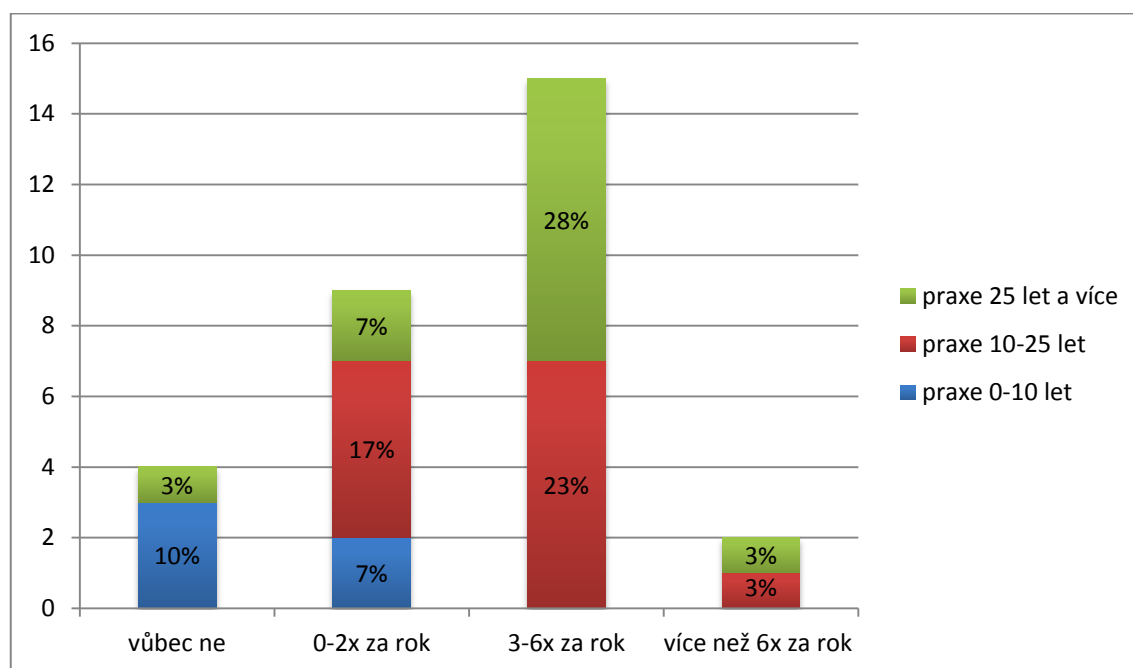

Graf 6 - počet realizací výtvarných projektů

V této otázce jsme došli ke zjištění, že pedagogové s nejvyšší praxí realizují výtvarné projekty 3-6x do roka. Zajímavé je, že tázaní pedagogové s nižší praxí nerealizují výtvarné projekty skoro vůbec, nebo pouze jen 2x do roka.

Tabulka 7 - Počet realizací výtvarného projektu propojený s dobou praxe

Počet realizací	Doba praxe 0-10 let		Doba praxe 10-25 let		Doba praxe 25 let a více	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
vůbec ne	3	10	0	0	1	3
0-2x za rok	2	7	5	17	2	7
3-6x za rok	0	0	7	23	8	27
více než 6x za rok	0	0	1	3	1	3

Graf 7 - Počet realizací výtvarného projektu propojený s dobou praxe

Otázka č. 5: „ Máte zkušenosti s realizací výtvarného projektu?“ (prosím, odůvodněte svou odpověď)

V otázce je zaměření na zkušenosti s realizací výtvarného projektu, dané odpovědi byly potřeba od pedagogů přesněji odůvodnit. Tato otázka je zde zařazena z důvodu zjištění, jak učitelé realizují, nebo naopak nerealizují výtvarný projekt. V této otázce odpovědělo všech 30 tázaných pedagogů a odpovědi byly rozdílné.

Tabulka 8 - Zkušenost s realizací výtvarného projektu

Zkušenost	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ano	26	87
ne	4	13

Tabulka 9 - Zkušenost s realizací výtvarného projektu propojen s dobou praxe

Zkušenost	Doba praxe 0-10 let		Doba praxe 10-25 let		Doba praxe 25 let a více	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ano	2	7	12	40	12	40
ne	3	10	1	3	0	0

Tabulka 8 popisuje, že 4 z tázaných pedagogů ještě nemají zkušenost s realizací projektu. Zde se může odrazit nízká praxe ve školství.

V Tabulce 9 vidíme, že nejvíce zkušeností s realizací výtvarného projektu mají pedagogové se střední a dlouhou praxí.

Níže v Tabulce 10 vidíme, že se jedná především o začínající pedagogy, kteří ještě neměli možnost projekt vyzkoušet. Naopak překvapení bylo, že 40% pedagogů zařazuje

výtvarný projekt pravidelně do hodin výtvarné výchovy a 30% pedagogů volí projekt jako jinou formu výtvarné výchovy.

Tabulka 10 - Odůvodnění zkušeností s realizací

Odpověď	Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
NE	nebyla možnost	4	13
ANO	propojení různých handicapů	2	7
	skupinové práce	3	10
	jiná forma výtvarné výchovy	9	30
	pravidelné zařazení do výuky	12	40

Tabulka 11 - Odůvodnění zkušeností s realizací s propojením s dobou praxe

Odpověď	Možnosti	Doba praxe 0-10 let		Doba praxe 10-25 let		Doba praxe 25 let a více	
		Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
NE	nebyla možnost	4	13	0	0	0	0
ANO	propojení různých handicapů	0	0	0	0	2	7
	skupinové práce	0	0	3	10	0	0
	jiná forma výtvarné výchovy	0	0	7	23	2	7
	pravidelné zařazení do výuky	1	3	3	10	8	27

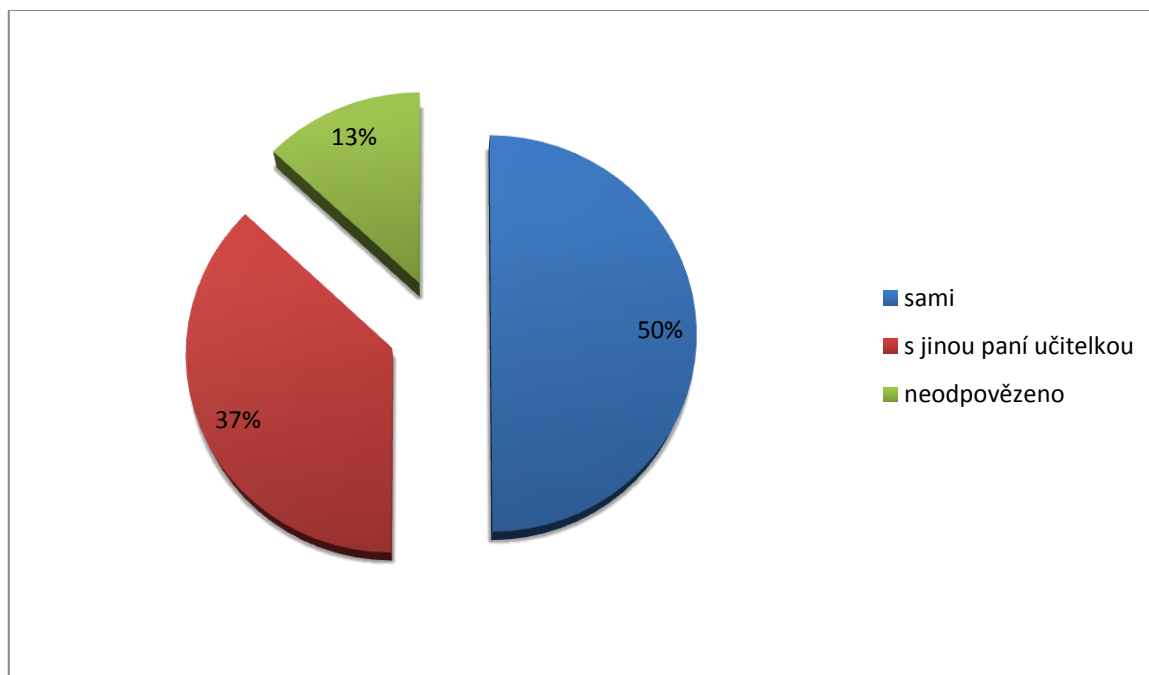
Otázka č. 6: „ Jak jste projekt realizovali?“

Tato otázka je zde zařazena z důvodu zjištění, jak učitelé realizují výtvarný projekt. Pedagogové zde mají možnost výběru 2 odpovědí. Přímou se zde zobrazují odpovědi na otázku č. 4, kde odpovědělo pouze 26 pedagogů, že výtvarné projekty realizují.

Přesně 50% respondentů vybralo odpověď, že realizují výtvarné projekty sami.

Tabulka 12 - Způsob realizace výtvarného projektu

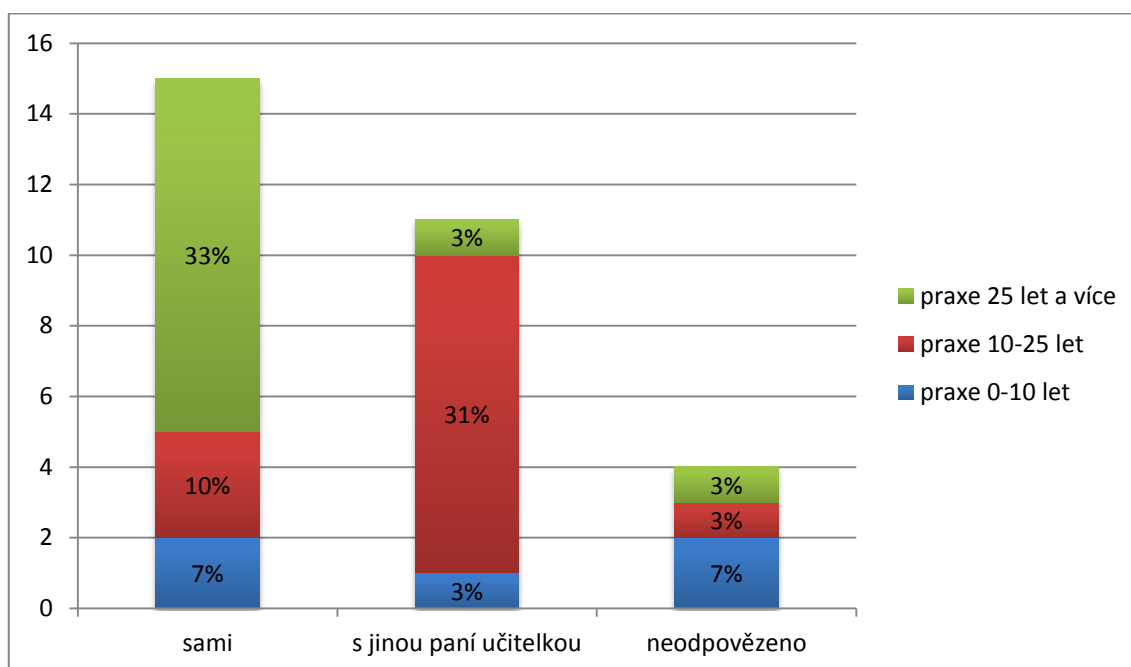
Způsob realizace	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
sami	15	50
s jinou paní učitelkou	11	37
neodpovězeno	4	13

Graf 8 - způsob realizace výtvarných projektů

Tabulka 13 - Způsob realizace výtvarného projektu propojen s dobou praxe

Způsob realizace	Doba praxe 0-10 let		Doba praxe 10-25 let		Doba praxe 25 let a více	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
sami	2	7	3	10	10	33
s jinou paní učitelkou	1	3	9	31	1	3
neodpovězeno	2	7	1	3	1	3

Graf 9 - Způsob realizace výtvarných projektů propojen s dobou praxe

V této otázce došlo ke zjištění, že nejvíce realizují výtvarné projekty sami pedagogové s praxí 25 let a více. S jinou paní učitelkou nejčastěji spolupracují pedagogové v období praxe 10-25 let.

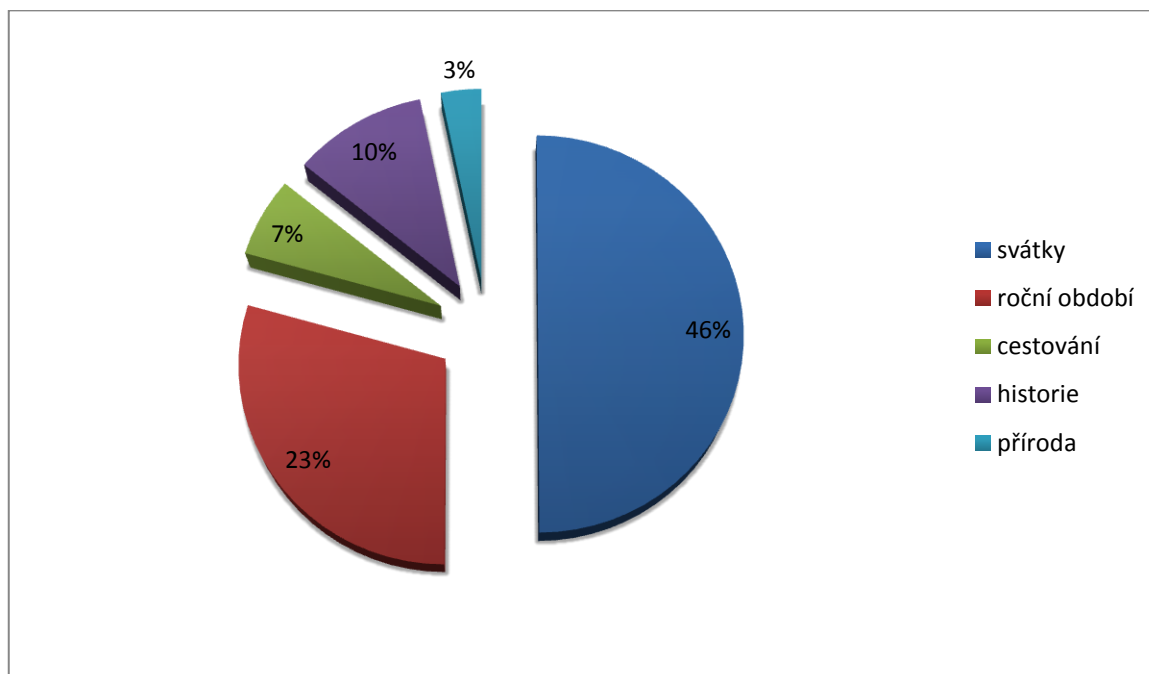
Otázka č. 7: „Pokud jste realizovali výtvarné projekty, na jaké téma byly?“

Tato otázka je zde zařazena z důvodu zjištění, na jaké téma respondenti většinou realizují své výtvarné projekty. Odpovědělo zde opět pouze 26 pedagogů.

Překvapením bylo, že pedagogové zmínili i téma voda, které bylo zařazeno do oblasti příroda. Nejčastější 2 kategorie odpovědí byly na svátky, (celkem odpovědělo 46% tázaných) a roční období (napsalo 27% učitelů).

Tabulka 14 - Témata výtvarných projektů

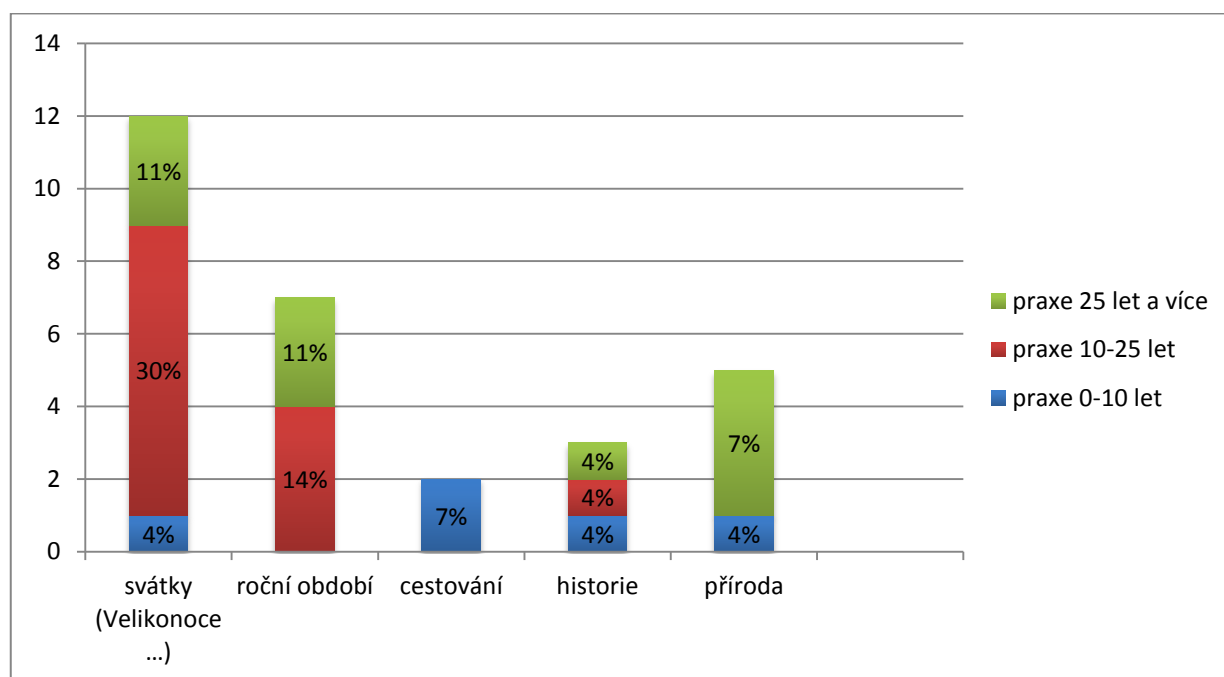
Témata	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
svátky (Vánoce, Velikonoce...)	12	46
roční období	6	27
cestování	2	7
historie	3	10
příroda	3	10

Graf 10 - Témata výtvarných projektů

Tabulka 15- Témata výtvarných projektů propojeny s dobou praxe

Témata	Doba praxe 0-10 let		Doba praxe 10-25 let		Doba praxe 25 let a více	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
svátky (Vánoce, Velikonoce...)	1	4	8	30	3	11
roční období	0	0	4	15	3	11
cestování	2	7	0	0	0	0
historie	1	4	1	4	1	4
příroda	1	4	0	0	2	7

Graf 11 - Témata výtvarných projektů propojeny s dobou praxe

Tato otázka nám zjistila, že pedagogové s praxí 10-25 let nejčastěji zvolili téma svátky. Zajímavé je, že kategorii příroda zvolili pouze 3 tázání pedagogové.

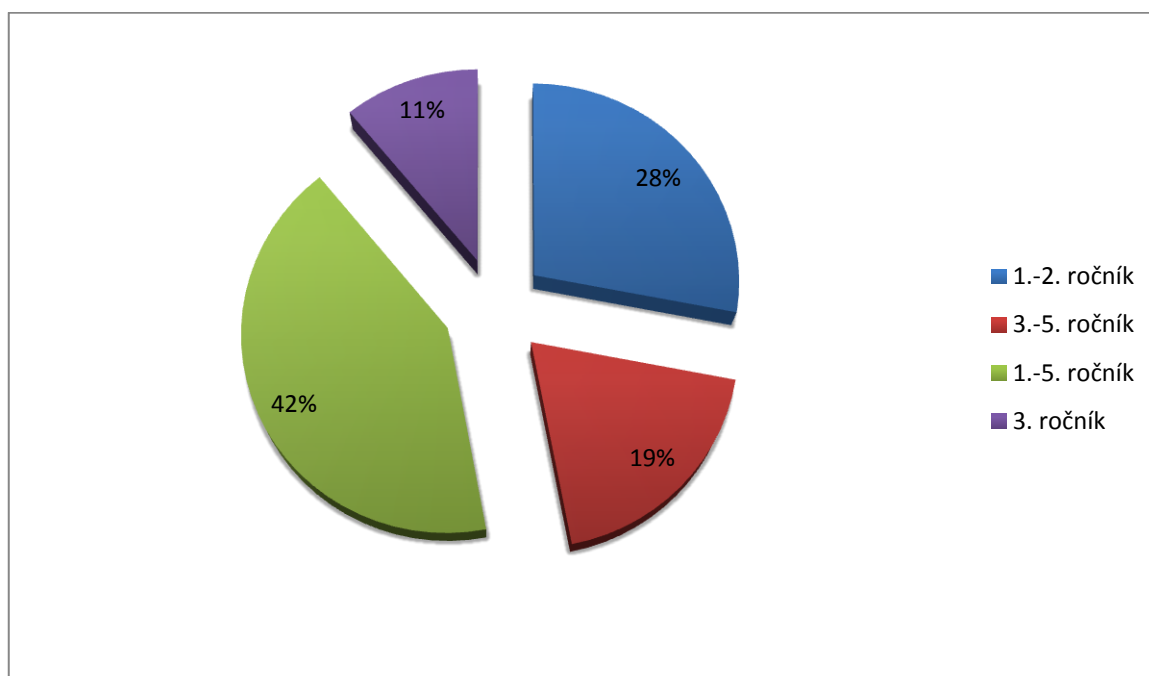
Otázka č. 8: „ V jaké třídě jste výtvarný projekt realizovali?“

Tato otázka zjišťuje, v jakých ročnících respondenti realizují výtvarné projekty. Překvapení bylo, že až 42% pedagogů napsalo, že realizují projekty v průběhu celého 1. stupně základní školy.

Přímo 11% tázaných odpovědělo, že realizují výtvarný projekt pouze ve 3. ročníku, což je velice zajímavé, z důvodu napsání pouze jednoho ročníku.

Tabulka 16 - Ročníky, kde jsou výtvarné projekty realizovány

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1.- 2. ročník	7	28
3.- 5. ročník	5	19
1.– 5. ročník	11	42
3. ročník	3	11

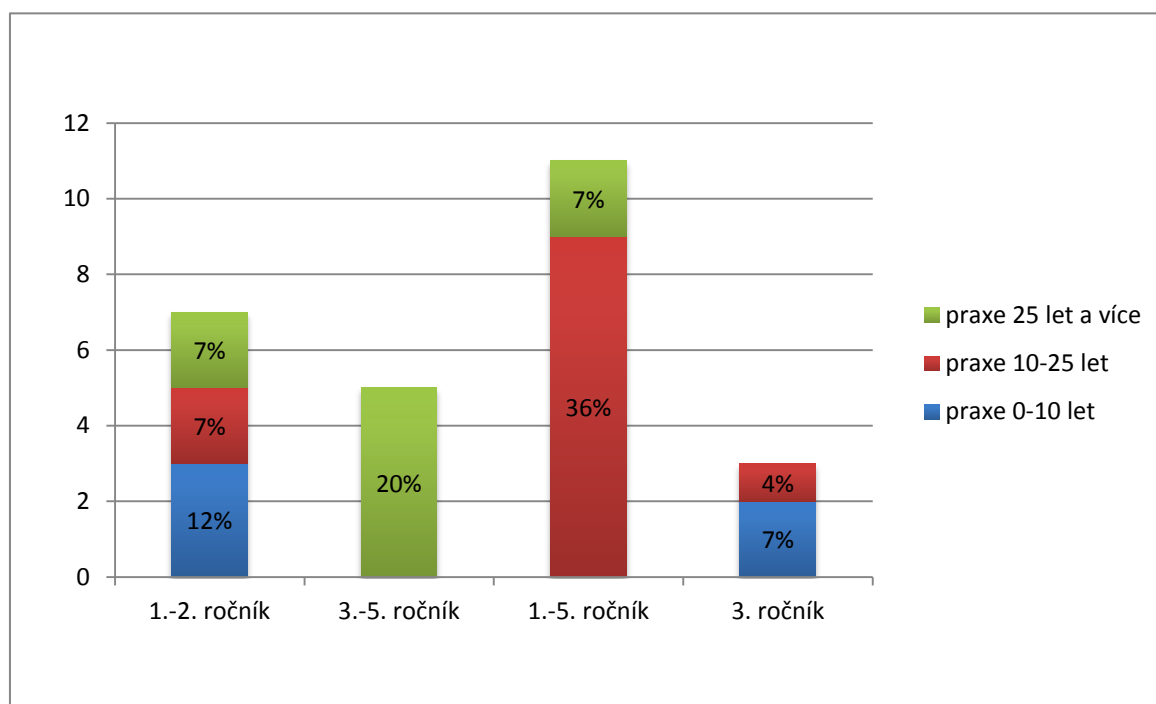

Graf 12 - Ročníky, kde jsou výtvarné projekty realizovány

Tabulka 17 - Ročníky, kde jsou výtvarné projekty realizovány

Odpovědi	Doba praxe 0-10 let		Doba praxe 10-25 let		Doba praxe 25 let a více	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1.- 2. ročník	3	12	2	7	2	7
3.- 5. ročník	0	0	0	0	5	20
1.- 5. ročník	0	0	9	36	2	7
3. ročník	2	7	1	4	0	0

Graf 13- Ročníky, kde jsou výtvarné projekty realizovány

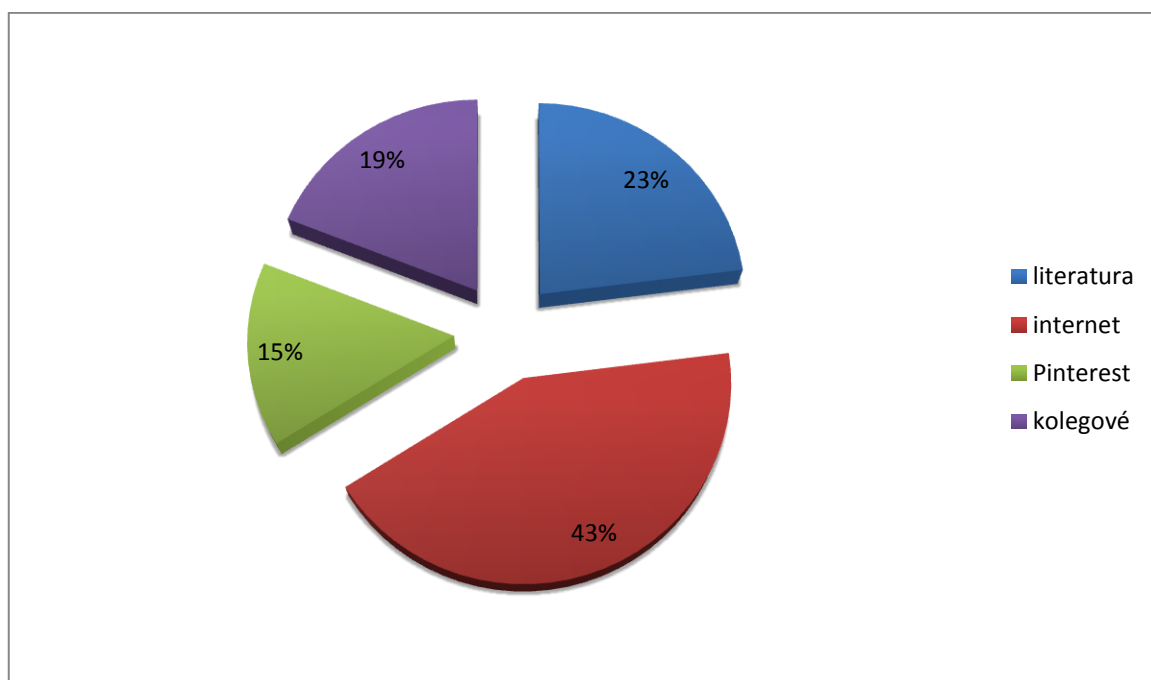
Tato otázka byla otevřená, tudíž odpovědi psali sami pedagogové.

Otázka č. 9: „Odkud čerpáte náměty na výtvarné projekty?“

V době velkého využití ICT zjišťuje tato otázka, kolik procent učitelů sbírá náměty právě na internetu. Zaujalo mě, že 23% pedagogů využívá jako inspiraci k námětům odbornou literaturu. Nejčastější kategorií odpovědí (43%) bylo, že náměty čerpají přímo na internetu. Konkrétně 15% respondentů napsalo, že své náměty čerpají z Pinterestu.

Tabulka 18 - Zdroje námětů k výtvarným projektům

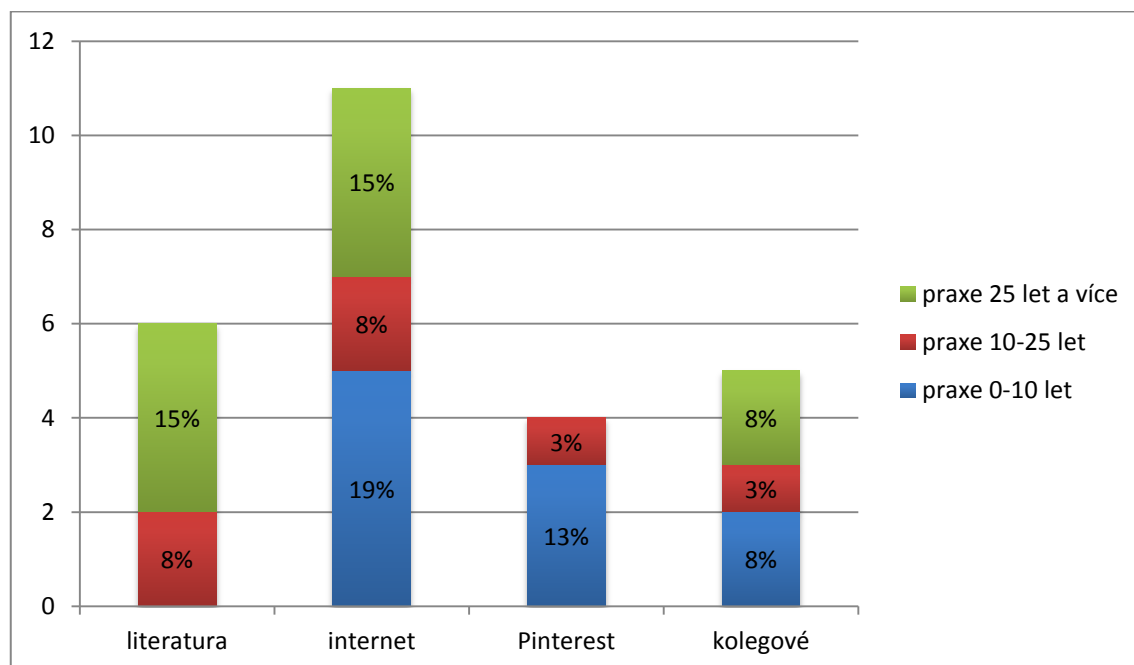
Zdroje námětů	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
literatura (výt. knihy a časopisy)	6	23
internet	11	43
Pinterest	4	15
kolegové	5	19

Graf 14 - Zdroje námětů k výtvarným projektům

Tabulka 19 - Zdroje námětů k výtvarným projektům propojeny s dobou praxe

Zdroje námětů	Doba praxe 0-10 let		Doba praxe 10-25 let		Doba praxe 25 let a více	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
literatura (výt. knihy a časopisy)	0	0	2	8	4	15
internet	5	19	2	8	4	15
Pinterest	3	13	1	3	0	0
kolegové	2	8	1	3	2	8

Graf 15 - Zdroje námětů k výtvarným projektům propojeny s dobou praxe

V této otázce by se dala kategorie Pinterest zařadit i do kategorie internet, avšak přes vysoké procento konkrétní odpovědi, byly vytvořeny kategorie dvě.

5.5 Souhrnné výsledky výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit zkušenosti tázaných pedagogů s realizací výtvarného projektu.

Metodou dotazníkového šetření jsem získala znalosti respondentů na téma výtvarný projekt. Na základně předem stanovených předpokladů jsme zjišťovali, zdali učitelé vůbec realizují projekt, popř. jak často realizují výtvarný projekt, zdali realizují sami, nebo kde sbírají náměty ke svým výtvarným projektům.

Výsledkem je, že pro učitele v praxi je velice obtížné sestavit a realizovat výtvarný projekt, i když naopak to může být pro žáky příjemnější „klasické“ hodiny výtvarné hodiny.

V dalším průběhu zjišťování by mě zajímaly konkrétní výtvarné úkoly, které tázaní pedagogové realizují ve svých hodinách.

Před výzkumným šetřením bylo zadáno několik předpokladů a následně jsou vyhodnoceny.

První předpoklad zní, že učitelé nemají zkušenost s vytvářením výtvarného projektu.

Tento předpoklad se nepotvrdil, jelikož 87% tázaných pedagogů, napsalo, že má zkušenosti s realizací výtvarného projektu. Pro zbylých 13% pedagogů je zřejmé, že spadají do oblasti nižší praxe ve školství, tudíž ještě neměli možnost se s realizací výtvarného projektu setkat.

Druhý předpoklad zní, že učitelé realizují výtvarné projekty sami.

Tento předpoklad se nepotvrdil ani nevyvrátil. Přesně polovina pedagogů se vyjádřila, že realizuje výtvarný projekt samostatně. Dále 37% dotazovaných realizuje výtvarný projekt s jinou paní učitelkou.

Třetí předpoklad zní, že čerpání námětů je především z internetu.

Tento předpoklad se potvrdil. Ze všech tázaných odpovědělo zde 58% pedagogů, že čerpají náměty z internetu. Přesněji bylo zjištěno, že 43% pedagogů odpovědělo pouze jako zdroj čerpání námětu obecné internetové stránky, 15% pedagogů zapsalo jako odpověď námětu nejčastěji přímo internetové stránky Pinterest.

6. OVĚŘENÍ A REFLEXE METODICKÝCH LISTŮ

Tato část se zabývá vytvořenými metodickými úkoly, jejichž část jsem realizovala v praxi a následně jsem je s žáky reflektovala. Metodické listy jsem vytvořila na základě vlastních zkušeností. Metodické úkoly se zaměřují na výtvarnou výchovu s uplatněním různých výtvarných technik.

Cílem navržených úkolů bylo u žáků prohloubení již předem získaných výtvarných dovedností a získání zkušeností nových. Metodické úkoly nesou název: „Co se stane, když ...“, úkoly jsou zaměřené na téma voda, které je zpracováno z různých pohledů.

Realizovala jsem tři výtvarné úkoly z pěti. Další dva úkoly realizovala paní učitelka ze základní školy a následně zreflektovala daný výtvarný úkol.

Úkoly z metodických listů jsem realizovala na Základní škole Purkyňova ve Frýdlantě. Činnosti probíhali ve 3. a 4. třídě v období listopad – prosinec 2018, 3x dvouhodinové bloky, dle potřeb rozvrhu v dané třídě.

Prostřednictvím pedagogů, u kterých jsem výtvarné úkoly realizovala, jsem předem dostala od všech zákonných zástupců žáků souhlas s fotodokumentací studentů během výtvarné práce. Souhlasy zasílaly paní učitelky zákonným zástupcům pomocí emailu.

6.1 Skupina a prostředí během realizace

Prostředí, kde jsem realizovala úkoly z metodických listů, bylo ve třídách na Základní škole Purkyňova ve Frýdlantě. Základní škola umožňuje žákům vzdělání od 1. do 9. ročníku. Škola dává možnost žákům mnoho zajímavých mimoškolních aktivit např. sportovní hry, výtvarný kroužek aj.

ZŠ Purkyňova je škola s právní subjektivitou, u které je zřizovatel město Frýdlant. Zajímavé je, že ředitelství školy má na starost 3 místní základní školy, 3 mateřské školy, základní uměleckou školu a dům dětí a mládeže

Výtvarné úkoly byly realizované ve 3. a 4. třídě. I když v obou třídách je větší převaha dívek než chlapců, nedá se říci, že by práce postrádala pečlivost a kreativitu.

Žáci mají výtvarnou výchovu pravidelně vždy s atraktivními a efektivními úkoly, proto jdou s nadšením do nové práce. Prostředí obou tříd je převážně pozitivní, spolupracující, přátelské. Občas se zde řeší bezvýznamné konflikty, které vedou k tvoření skupinek přátel, což pak tvoří třídu nejednotnou. Žáci občas nedokáží řešit vzájemné neshody bez intervence pedagoga, což pak vede k dlouhému dohadování, i když jde jen o drobnosti.

Třídy jsou vyučovány především formou frontální výuky, dostatečně pracují s učebnicemi a jiným pracovním materiálem např. interaktivní programy.

6.2 Charakteristika metodických listů

Námět: „Co se stane, když ...“

Realizace: 3.E a 4.E, ZŠ Purkyňova, Frýdlant

Téma: voda

Jednotlivé úkoly rozvíjejí následující kompetence.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení

Žák chápe a spojuje informace a vhodně je využívá v budoucím životě.

Kompetence k řešení problémů

Žák individuálně nebo ve skupině řeší, hledá různé možnosti k řešení daného problému.

Kompetence komunikativní

Žák vhodně a efektivně komunikuje s pedagogem a se svými spolužáky.

Žák umí vyjádřit individuální postoj a emoce, prostřednictvím tvoření během výtvarné výchovy.

Kompetence sociální a personální

Žák produktivně tvoří během spolupráce, respektuje a chápe názory druhých spolužáků.

Žák umí tolerovat vedení jiných a zároveň dokáže vést skupinu.

Kompetence pracovní

Žák umí dodržovat hygienická a bezpečnostní pravidla a vhodně užívat pomůcky během výtvarné práce.

6.3 Realizace a fotodokumentace jednotlivých úkolů

V této kapitole zpětně reflektuji a popisuji jednotlivé výtvarné úkoly, které jsou součástí mých metodických listů. Součástí každé reflexe je fotodokumentace, změny oproti původním úkolům, postup a popis daného výtvarného úkolu a reflexe pedagoga ze třídy, ve které jsem úkoly realizovala.

Dva výtvarné úkoly jsem nerealizovala přímo já, ale realizovala je jedna z paní učitelek, u kterých jsem ostatní výtvarné úkoly plnila. Do přímé realizace se nabídla sama z důvodu obohacení dalších výtvarných úkolů do hodin. Po realizaci úkolů poskytla i reflexi k daným výtvarným úkolům.

Fotodokumentace je přímo z daných hodin výtvarné výchovy. Fotografovala jsem buď dané výtvarné práce, nebo samotnou činnost žáků. Na žádných fotkách není vidět obličej žáků z důvodu ochrany osobních údajů. Součástí jednotlivých fotografií je jejich jednotlivý popis.

Fotodokumentace je pouze u úkolů, které jsem realizovala přímo já. Paní učitelka, která tvořila zbylé dva úkoly, mi předem řekla, že z důvodu časové náročnosti není možné během realizace fotografovat činnost žáků. Právě proto je fotodokumentace jen u tří výtvarných úkolů.

Pedagogové, u kterých jsem realizovala své metodické listy, byli s předstihem informováni o výtvarném úkolu, který bych chtěla realizovat. Dále jsem je informovala o potřebných pomůckách, metodách, ale i o cíli mého výtvarného úkolu. Paní učitelky byly během realizace výtvarných úkolů ve třídě a pozorovaly své žáky při práci, čímž mi mohly poté i poskytnout reflexi. Reflexe vždy probíhala zpětně po každém výtvarném úkolu.

Pokusila jsem se žákům úkol vždy podat v té nejlepší formě, aby zaujal, jak dívky, tak chlapce. V tomto případě bylo nejsložitější pro žáky vymyslet motivaci, která je nadchne a vzbudí v nich chuť do další práce.

Vytvořené metodické úkoly jsou nadále upraveny dle své a pedagogické reflexe z realizace, abych je mohla pedagogům poskytnout již v upravené formě. Pedagogům je posílám ihned po kompletním upravení na jejich emailové adresy, které mi předem poskytli.

6.3.1 Co se stane, když kouzlí mýdlové bubliny

Cíl: pomocí vodových barev tvořit kompozice kruhů

Výtvarný problém: tvarová souměrnost a vhodné spojení barevných hodnot

Klíčová slova: bublina, barevný kontrast, transparence, výtvarná akce

Cílová skupina: od 3. ročníku

Časová dotace: 90 minut

Metoda: frontální

Výtvarná technika: malba vodovými barvami

Pomůcky:

Žáci - vodové barvy, čtvrtka A3 (tmavý odstín), tužka, kruhové předměty, kelímeček, kulatý štětec

Učitel - bublifuk

Mezipředmětový vztah: přírodověda (počasí, skupenství vody)

Motivace:

S žáky jsme šli na školní zahradu. S sebou jsem vzala bublifuk, a na vhodném místě jsem žákům prostřednictvím bublifuku ukázala, jaké jsou možné kompozice bublin. V tu chvíli žáci říkali, co jim kompozice připomínají.

Žáci měli v tuto chvíli za úkol pozorovat, jaké může být seskupení bublin. Dále si mohli foukání vyzkoušet sami.

Tato motivace mi přišla vhodná, avšak záleží na počasí. Žáci tuto motivaci velice ocenili z důvodu zpestření hodiny výtvarné výchovy. Za nepříznivých podmínek se dají bubliny tvořit i ve třídě, nebo využít možnost prezentace obrázků bublin z internetu. Nepřímý prožitek může u žáků ztratit na atraktivitě motivace.

Postup:

Žáci si nejprve sehnali po třídě 3-4 různě velké kulaté předměty. Museli dbát na to, aby předmět nebyl větší než formát čtvrtky. Poté si na čtvrtku tužkou obkreslovali kulaté předměty. Někteří žáci seděli ve dvojicích, tak si mohli předměty mezi sebou půjčit. Dbala jsem na většinové zaplnění čtvrtky.

Dále si žáci kruhy obkreslili bílou vodovou barvou, jelikož dostali tmavý podklad. Po obkreslení začali jednotlivé kruhy vybarvovat.

Žáci nedostali limit v barevném omezení. Podmínkou byla pouze transparentnost barvy a tvar připomínající bublinu.

Po praktické části si žáci uklidili pomůcky a proběhlo společné hodnocení.

Reflexe:

Překvapením bylo, že i chlapci byli nadšeni do této výtvarné aktivity. Velice mě překvapilo, že žáci dokázali tvořit pouze na základě praktické ukázky bublin. U některých žáků bylo potřeba neustále opakovat, že práce s vodovými barvami je zaměřena převážně na velkém míchání barvy s dostatečným množstvím vody.

Při míchání barev se žáci nejprve báli modré a fialové odstíny kombinovat s bílou, ale po vyzkoušení již probíhala práce bez problému.

Mojí původní představou bylo, že žáci vytvoří každou bublinu pouze jednou barvou. Žáci ale při tvoření míchali více barev do jedné bubliny, což vedlo k zajímavému výsledku. U žáků byly vidět značné rozdíly ve zkušenostech ohledně míchání různých barevných odstínů.

Při společném hodnocení se všem žáků ostatní práce líbily, velice pozitivně se navzájem hodnotili. Všichni žáci byli se svojí prací spokojeni, i když by třeba v průběhu činnosti něco udělali jinak. Velice jsem byla překvapena, když žáci při společném hodnocení mluvili o tom, co jim dané kompozice kruhů mohou připomínat.

Poznámky:

Od prvotního plánu jsem změnila velikost čtvrtky, nejprve jsem zvolila čtvrtku A4, ale ještě před samotnou realizací jsem původní formát vyměnila za čtvrtku větší, aby žáci měli větší plochu při tvorbě a nemuseli se omezovat.

Samozřejmě by bylo možné, aby žáci využili i čtvrtku menší, ale chtěla jsem jim poskytnout větší prostor při tvorbě.

Fotodokumentace:

Obrázek 1 - Bílé obrysy bublin

Obrázek 2 - Obkreslování různých předmětů

Obrázek 3 - Hotové práce (mýdlové bubliny)

6.3.2 Co se stane, když se začne duha rozpouštět

Cíl: výtvarná akce při zvolení různých barevných kompozic voskových barev

Výtvarný problém: vhodná barevná kombinace a vyzkoušení si jiné výtvarné techniky

Klíčová slova: duha, voskové pastely, teplo, prolínání barev

Cílová skupina: od 4. ročníku

Časová dotace: 90 minut

Metoda: skupinová

Výtvarná technika: akční postup

Pomůcky:

Žáci - čtvrtka A3 (bílá), voskové pastely

Učitel – 3x fén, obrázky/video duhy, 3x tavná pistole (pracuje s ní především pedagog)

Mezipředmětový vztah: přírodověda (fyzika, teplo)

Tento úkol jsem nerealizovala přímo já, ale paní učitelka, která uskutečnila dle mých předchozích příprav. Veškeré pomůcky k realizaci a motivaci jsem předem paní učitelce připravila.

Motivace:

Žákům byly ukázány obrázky a video duhy. A následovaly dané otázky.

„Přemýšleli jste někdy nad tím, co by se stalo, kdyby bylo tak veliké teplo a duha se začala rozpouštět.“

Nejčastější odpovědí bylo, že se barvy promíchají, nebo že duha spadne na zem. Samozřejmě žáci i odpověděli, že bychom se rozpustili i my, pokud se rozpustí i duha.

„Jak by to asi vypadalo? Myslíte, že se nám mohou barvy promíchat?“

Žáci odpovídali, že by duha vypadala jako barevný déšť, nebo že by se z duhy stala pouze jedna barva, až by se všechny slily do sebe. Poté společně řešili, jaká by to mohla být barva.

Paní učitelka byla s touto motivací spokojená z důvodu jiného, atraktivního nápadu. Žáci tuto prý motivaci velice ocenili z důvodu zpestření hodiny výtvarné výchovy.

Postup:

Žáci se nejprve rozdělili do skupin po trojicích. Při této realizaci rozdělení početně nevyšlo, tak byla utvořena i jedna čtveřice. Jako první dostali žáci za úkol si promyslet ve skupině, jakou využijí barevnou kombinaci. Ze všech voskových pastelů museli žáci odstranit papírový obal, jelikož by bylo možné, že by se při nahřívání mohl papír na voskových pastelech zdeformovat.

Poté se přemístili na stanoviště k tavicí pistoli, kterou měl pedagog neustále pod kontrolou z důvodu bezpečnosti. Všichni žáci byli seznámeni o bezpečné práci s tavnou pistolí a fénem. Ve skupině se střídali v lepení voskových pastelů na čtvrtku pod neustálým dohledem pedagoga.

Nakonec se celá skupina přesunula ke stanovišti, kde byly fény. Opět se střídali při práci. Doba přímé práce byla cca 15-20 minut, záleželo na představách skupiny, jak si svou práci předem stanovily. Neustále byla žákům připomínána bezpečnost práce s fénem i tavicí pistolí.

Žáci nedostali žádný limit v barevném omezení, vše bylo pouze na domluvě v dané skupině.

Reflexe:

Žáci byli z této aktivity velice nadšeni, jak se voskové pastely pod teplem rozpouštěly. Opravdu to vypadalo, jako když se začala duha rozpouštět. Žáci sdělili, že by si tuto aktivitu rádi vyzkoušeli příště znovu, ale více by ocenili práci individuální, což si

neumím v tomto výtvarném úkolu moc představit, z důvodu velkého počtu žáků ve třídě.

Při společném hodnocení vždy celá skupina prezentovala své dílo a obhajovala své myšlenky k barevné kombinaci. Žáci velice pozitivně hodnotili práce ostatních.

Poznámky:

Dle paní učitelky by bylo možné do změn zahrnout i změnu lepidla. Paní učitelka si myslí, že by tekutý Herkules mohl stačit, avšak z důvodu delší časové náročnosti doby schnutí, jsem tuto změnu do metodických listů nezahrnula.

6.3.3 Co se stane, když spadne kámen do vody

Cíl: pomocí malby a vrstvením papíru zaznamenat pohyb vodní hladiny

Výtvarný problém: zachycení pohybu pomocí vrstvení papíru

Klíčová slova: hladina, kruhy, temperové barvy, výtvarná akce

Cílová skupina: od 4. ročníku

Časová dotace: 90 minut

Metoda: frontální

Výtvarná technika: malba temperovými barvami s vrstvením papíru

Pomůcky:

Žáci - čtvrtka A4 (bílá), temperové barvy, kelímek, paleta, štětce (ploché), barevné papíry (nemusí být pouze modré – lze odstíny fialové, nebo bílé), karton (stačí kousek pro každého), nůžky, lepidlo

Mezipředmětový vztah: přírodověda (fyzika)

Motivace:

Původně byla v plánu motivace venku, přímo u řeky nebo rybníku, záleží na daných možnostech. Jelikož nebylo hezké počasí, tak jsem s žáky zůstala ve třídě, kde probíhala i motivace.

Žákům jsem na internetu pustila video, jak to vypadá, když se hodí kámen do vody. Žáci měli za úkol sledovat co se děje s vodní hladinou a následně jim byly kladeny tyto otázky.

„Řekněte, co se vytvoří na hladině, když tam hodíme kámen?“

„A je to pořád stejné?“

„Mohou se kruhy na hladině něčím ovlivnit?“

„Co všechno vytváří kruhy na hladině?“

Žákům jsem ukázku na internetu pustila několikrát, aby mi byli schopni odpovědět na mé předem připravené otázky.

Žáci byli při motivaci velice aktivní, jelikož se těšili na výtvarnou činnost.

Postup:

Jako první dostali žáci za úkol si čtvrtku pomalovat temperovými barvami, a to různými odstíny modré nebo fialové. Tyto barevné kombinace žáci míchali i s barvou bílou. (Již zde mě někteří žáci překvapili, jak byli kreativní).

Jakmile měli čtvrtku natřenou, nechali ji schnout. Dalším úkolem žáků bylo ve třídě najít 3-4 kulaté, různě velké předměty. Poté dostali barevné papíry, ze kterých si vybrali odstíny modré, fialové, růžové a bílou. Kulaté předměty si na barevné papíry předkreslili a vystříhli.

Dalším úkolem bylo jednotlivé kruhy k sobě slepit. Mezi každý kruh nalepili kousek kartonu, aby nalepené kruhy získaly dojem prostoru.

Někteří žáci mi vytvořili na čtvrtku dva různé kruhové záznamy vodní hladiny. Jeden byl s kartonem mezi kruhy a druhý byl bez kartonu. Vytvořili tak na čtvrtce obě možné varianty.

Nakonec žáci nalepili celé kruhy na zaschlou čtvrtku.

Reflexe:

Žákům se aktivita líbila z důvodu možnosti vlastní kreativity. Při této aktivitě jsem si ověřila, jak některým žákům dělá problémy míchání různých odstínů z jedné barvy. Některým chlapcům bylo potřeba pomoci, ale pouze s vysvětlením dané techniky.

Původně bylo myšleno, že žáci budou mít aktivitu rychleji hotovu, ale nakonec jsme měli co dělat, abychom stihli i závěrečné společné hodnocení.

Velice hezky žáci hodnotili práci ostatních spolužáků, navzájem se pochválili. Během této aktivity jsem hodnotila u žáků práci s nůžkami, jelikož žáci 4. třídy by již měli mít dostatečně zkušenosti se stříháním.

Poznámky:

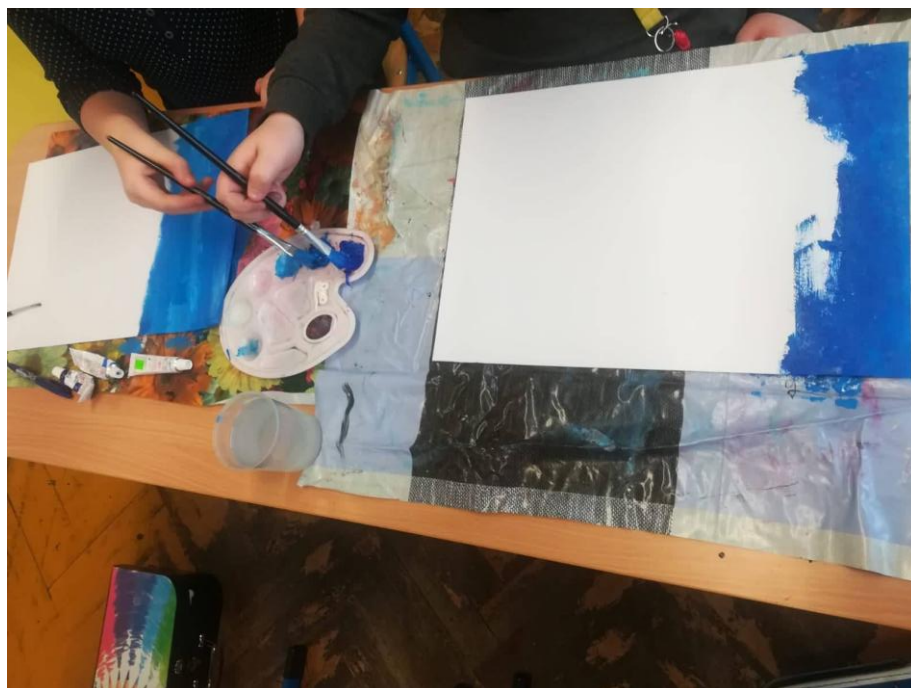
V průběhu aktivity mě právě napadlo dát mezi kruhy i kousek kartonu, který dodal právě dojem prostorovosti. Štěstí bylo, že ve třídě, kde jsem realizovala daný úkol, měla paní učitelka velký výběr pomůcek, proto jsem mohla tuto změnu realizovat ihned.

Bylo zajímavé, když si na svém obrázku žáci vyzkoušeli obě varianty instalace kruhů jak ploché, tak plastické.

Fotodokumentace:

Obrázek 4 - Obkreslování kulatých předmětů

Obrázek 5 - Natření barevného podkladu

Obrázek 6 - „Prostorové“ vrstvení papíru

Obrázek 7 - Spojení jednotlivých částí

Obrázek 8 - Hotová práce (žákyně 4. třídy)

6.3.4 Co se stane, když maminka vloží čajový sáček do vody

Cíl: pomocí zapouštění vodových barev do klovatiny zjistit možnosti odstínů jedné barvy

Výtvarný problém: zkoumání proměnlivosti barev a působení na sebe několika odstínů jedné barvy

Klíčová slova: chemický pokus, čajový sáček, výtvarná akce, transparentnost

Cílová skupina: od 3. ročníku

Časová dotace: 90 minut

Metoda: frontální

Výtvarná technika: zapouštění barev do klovatiny

Pomůcky:

Žáci – klovatina, čtvrtka A4, temperové barvy, plochý štětec, kelímek, tuš černá, redispero (popř. špejle), kousek bílé látky, provázek, vodové barvy

Učitel – předměty na chemický pokus (čajový sáček 2x, velké průhledné nádoby 2x), teplá a studená voda

Mezipředmětový vztah: přírodověda (chemie)

Motivace:

Motivace při tomto výtvarném úkolu byla započata otázkou.

„Víte, jak to vypadá v hrnečku, když maminka zalije čaj?“

Žáci nejčastěji odpovídali, že se voda obarví, nebo někteří ani netušili a obhájili to tak, že do hrnečku nevidí.

Jako další dáme na viditelné místo chemický pokus. Umístíme nádoby pro všechny na viditelné místo. Do jedné nádoby dáme studenou vodu a do druhé teplou vodu. Nejprve dáme sáček do studené vody a pozorujeme, co se stane, a poté to samé zrealizujeme s teplou vodou.

„Všimli jste si něčeho zajímavého? Co se nám stane s vodou?“

Žáci přesně popisovali, jak se postupně voda obarvuje. Shodli se, že při vyšší teplotě se voda obarvila lépe. Následovala otázka, jaký čaj mají žáci nejraději. Odpovědí bylo ovocné, bylinkové, černé ...

Postup:

Jako první si zvolili, jaký čaj budou barevně vytvářet. Žáci si jako první tužkou předkreslili na čtvrtku hrnek nebo skleničku, záleželo, co si zvolili.

Poté jim byla v kelímku rozdána klovatina, kterou po částech nanесли na čtvrtku a rovnou do klovatiny zapouštěli vodové barvy. Barevnost vodových barev záležela na zvoleném čaji.

Vodové barvy museli zapouštět do klovatiny pouze po částech, aby jim klovatiny nezaschla. Vodovými barvami pokryli celý prostor hrnku nebo sklenice. Během realizace dbali na zvolenou barevnost.

Po zapuštění barev do celé části dali obrázek zaschnout. Během schnutí si vystříhli z látky drobný čtverec nebo obdélník, který napodoboval čajový sáček. Ten si celý pomalovali temperovou barvou, dle předem zvolené představy.

Po zaschnutí hrnku nebo sklenice si žáci tuší celý obvod nádoby obtáhli. Na závěr si dovnitř vlepili „čajový sáček“, který si vytvořili. Na závěr vlepili i kousek provázku, který je součástí běžného čajového sáčku.

Reflexe:

Žáci byli nadšeni z motivace, která se jim moc líbila. Nejvíce byli překvapeni z toho, jak se voda obarvuje. Motivovala je i představa chemického pokusu.

Poté ocenili i samotnou aktivitu, jelikož nic podobného ještě nikdy nezkoušeli.

Aktivita byla náročnější, proto jsem se bála, že žákům nebude předem stanovený čas stačit, ale velice překvapili, a vše se stihlo i se zpětnou reflexí.

U žáků jsem při této aktivitě hodnotila především vhodné zvolení barevné kombinace. Nakonec žáci popisovali, jaký čaj si zvolili a proč.

Poznámky:

Během této aktivity jsem nic ve své přípravě nezměnila. I přes náročnost zvládli všichni svou práci v časové dotaci dokončit, proto tento úkol shledávám reálný.

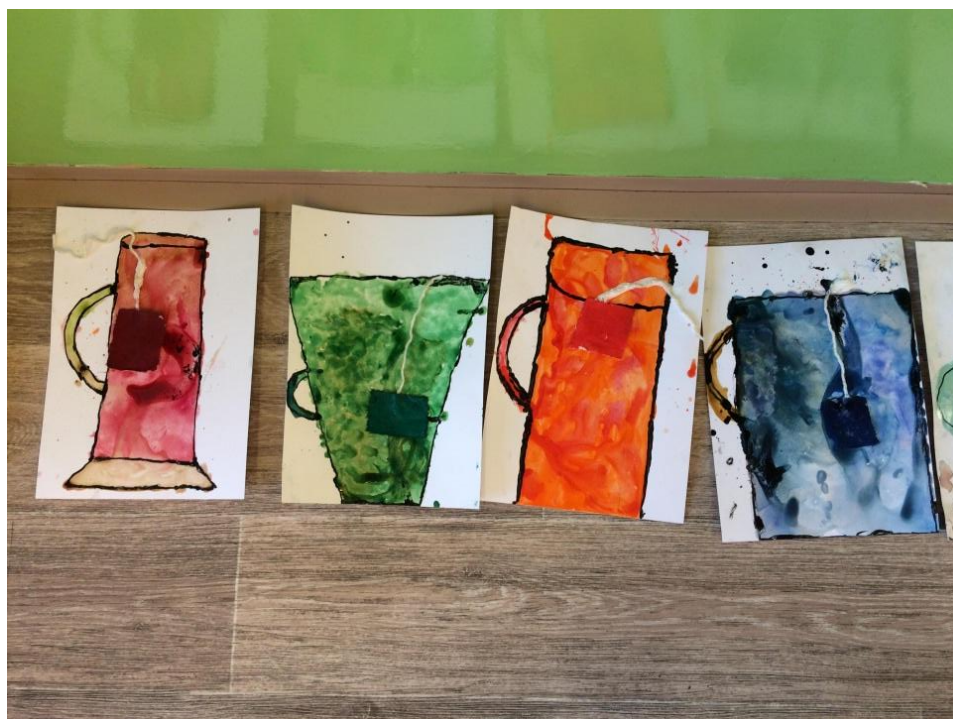
Fotodokumentace:

Obrázek 9 - Barevná kombinace podkladu

Obrázek 10 - Obrys výtvarného hrnku

Obrázek 11 - Hotové práce žáků na úkol č. 4

6.3.5 Co se stane, když bude déšť barevný

Cíl: pomocí zvukové nahrávky žáci zaznamenají pomocí temperový barev rytmus

Výtvarný problém: vrstvení a mísení barevných tónů

Klíčová slova: déšť, barevnost, rytmus, výtvarná akce

Cílová skupina: od 2. ročníku

Časová dotace: 45 minut

Metoda: frontální

Výtvarná technika: akční malba

Pomůcky:

Žáci – čtvrtka A3, temperové barvy, kelímky př. od jogurtů, kartáček, nůžky, štětce

Učitel – nahrávka deště, nůž /popř. hřebík/

Mezipředmětový vztah: hudební výchova

Tento úkol jsem nerealizovala přímo já, ale paní učitelka, která uskutečnila dle mých předchozích příprav. Veškeré pomůcky k realizaci a motivaci jsem předem paní učitelce připravila.

Součástí tohoto úkolu není fotodokumentace.

Motivace:

Žákům nebylo předem řečeno, čeho se bude výtvarný úkol týkat. Žáci se položili na lavici a poslechli si zvukovou nahrávku deště, kterou jsme měli předem připravenou. Následovaly otázky.

„Co si myslíte, že jste slyšeli?“ (déšť)

„ Myslíte, že je rytmus deště vždy stejný? “

S žáky proběhl rozhovor o předchozí nahrávce, co slyšeli, jestli si pamatují, jaký měl dešť rytmus.

Poté žákům byla puštěna zvuková nahrávka znovu, aby si ji opět připomněli a bylo jim sděleno, že budeme výtvarně zpracovávat dešť, kde budeme zaznamenávat rytmus zvukové nahrávky.

Postup:

Žáci si nejprve připravili veškeré výtvarné pomůcky, které k realizaci výtvarného úkolu potřebovali. Pomocí hřebíku si do kelímku udělali díry (samozřejmě s pomocí pedagoga). Poté si připravili štětce a kartáčky. Žáci museli dbát na to, aby byla barva tekutější a lépe se s ní pracovalo.

Pedagog znovu pustil zvukovou nahrávku, a žáci během toho prostřednictvím pomůcek zaznamenávali rytmus deště. Během zvuku drobného deště žáci zaznamenávali stopy pomocí kartáčků na zuby, nebo pomocí štětců, (nejedná se o malbu po ploše, ale pouze o klepání různých předmětů).

Při silném dešti žáci použili díry v kelímku, prostřednictvím nich dělali stopy na plochu. Pokud dešť sílil, mohli použít i obtisky prstů.

Žáci museli výtvarnou činnosti vyjadřovat vždy pouze během hudby a dodržovat tak daný rytmus.

Reflexe:

Žáci prvně nevěděli, jak bude aktivita probíhat i přes vysvětlení. Nakonec si paní učitelka nemohla aktivitu vynachválit i z důvodu dobré relaxace.

Žáci měli v tomto úkolu libovolnou volnost v barevnosti, ale vhodné bylo, dodržet pouze odstín jedné barvy. Poté popisovali své výtvary, proč a jak daný rytmus zaznamenávali.

Poznámky:

Dle paní učitelky by zde byla možná změna v jiném výběru podkladu. Nejprve byla použita čtvrtka A4, avšak by byla vhodnější i větší. Celá aktivita se jí velice líbila a ocenila nový úkol do hodin výtvarné výchovy.

6.4 Srovnání jednotlivých úkolů

Během přípravy na výtvarné úkoly jsem se je snažila proniknout i do jiných předmětů. V následující tabulce jsem jednotlivé úkoly rozdělila nejen dle mezipředmětových vztahů, ale i dle výtvarné techniky, časové dotace či cílové skupiny.

Tabulka 20 - rozdělení výtvarných úkolů I.

Úkol č.	Mezipředmětový vztah	Výtvarná technika	Časová dotace	Cílová skupina
1	přírodověda (počasí, skupenství vody)	malba vodovými barvami	90 minut	od 3. ročníku
2	přírodověda (fyzika, teplo)	akční postup	90 minut	od 4. ročníku
3	přírodověda (fyzika)	malba s temperovými barvami s vrstvením papíru	90 minut	od 4. ročníku
4	přírodověda (chemie)	zapouštění barev do klovatiny	90 minut	od 3. ročníku
5	hudební výchova	akční malba	45 minut	od 2. ročníku

Do Tabulky 20 byly zvoleny kategorie, kterými bychom se mohli řídit při výběru jednotlivých úkolů.

Paní učitelky, u kterých jsem realizovala výtvarné úkoly, byly nejprve překvapeny z toho, že mám na dané výtvarné úkoly 90 minut, ale nakonec ocenily tento čas, během kterého se aktivně stihlo více činností, a hodiny probíhaly více v klidu.

Dané výtvarné úkoly by se jistě daly přizpůsobit i na vyšší ročníky.

Dále je vytvořena Tabulka 21, u které jsem použila jiné dělení. Nejprve dle výtvarného problému, co chtějí pedagogové v hodinách řešit, a dále dělení dle pomůcek.

Tabulka 21 - rozdělení výtvarných úkolů II.

Úkol č.	Výtvarný problém	Pomůcky
1	Žáci se učí tvarovou souměrnost a vhodné spojení barevných hodnot.	vodové barvy, čtvrtka A3 tmavý odstín, tužka, kruhové předměty, kelímek, kulatý štětec, bublifuk
2	Žáci zvolí vhodnou barevnou kombinaci a vyzkouší si jinou výtvarnou techniku.	čtvrtka A3, voskové pastely, 3x fén, obrázky/video duhy, 3x tavná pistole
3	Žáci se naučí zachytit pohyb pomocí vrstvení papíru.	čtvrtka A4, temperové barvy, kelímek, paleta, štětce, barevné papíry, karton, nůžky, lepidlo
4	Žáci objevují, jak se barvy mění a jak působí vedle sebe několik odstínů jedné barvy.	klovatina, čtvrtka A4, temperové barvy, plochý štětec, kelímek, lepidlo, tuš černá, redispero, kousek bílé látky, provázek, vodové barvy, čajový sáček 2x, velké průhledné nádoby 2x, teplá a studená voda
5	Žáci si vyzkouší vrstvení a mísení barevných tónů.	čtvrtka A3, temperové barvy, kelímky od jogurtů, nůž, kartáček, štětec, nahrávka

Do výtvarných úkolů jsem zařadila pomůcky, které jsou běžné pro klasické hodiny výtvarné výchovy. Potřeba netradičních materiálů může některé pedagogy od přípravy a realizace výtvarného úkolu odradit.

Cílem při tvoření mých metodických úkolů bylo, aby se úkoly týkaly tématu voda a nejednalo se pouze o běžné úkoly.

Při realizaci výtvarných činností žáky nejvíce zaujal úkol, který nese název, „Co se stane, když se začne duha rozpouštět.“ Velice mě mrzí, že jsem zrovna tento úkol s žáky nerealizovala přímo já.

Při realizaci úkolů se žákům nejvíce líbil úkol, „Co se stane, když vloží maminka čajový sáček do vody.“ Zde žáky pozitivně ovlivnila motivace, ve které se objevil chemický pokus. Žáci velice ocenili jiný způsob motivace, než na jaký byli doposud zvyklí. Podle mého názoru efektivní motivace je polovičním úspěchem k úspěšně vytvořené výtvarné práci.

6.5 Závěrečné hodnocení metodických listů

Tato kapitola slouží k závěrečnému srovnání jednotlivých výtvarných úkolů a dotazníkového šetření. Zde je popsán i pocit z realizace výtvarných úkolů přímo v praxi nebo propojení praktické části s částí teoretickou.

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, zdali učitelé realizují některé výtvarné úkoly na téma voda, přímo 7% z dotazovaných pedagogů opravdu toto téma volí.

Proto ráda dotazovaným pedagogům poskytnu své metodické listy, které jim mohou být oporou v tvoření dalších zajímavých výtvarných úkolů.

Během vyhodnocení otázky v dotazníkovém šetření na téma, kde čerpají náměty, byl právě nejčastější odpovědí internet.

Při hodnocení samotných výtvarných úkolů bych ráda vyzdvihla výběr základní školy, ve které jsem úkoly realizovala. Paní učitelky mi ve všem vyšly velice vstříc. Velmi jsem ocenila i přístup paní učitelky, která chtěla vyzkoušet výtvarné úkoly sama, což jistě muselo být složité splnit úkol pouze podle dané přípravy.

Během hodnocení skupin, ve kterých jsem úkoly realizovala, byly velice pozitivní. Jelikož žáci jsou vedeni při výtvarné výchově k samostatnosti, velice rádi tvoří nové výtvarné úkoly. Žáci vždy s nadšením čekali, co nového budou tvořit. Jedná se opravdu o kreativní skupinu.

Nejvíce mě však překvapilo, že i chlapci byli z hodin nadšeni a tvořili rádi. Jejich nadšení vedlo z experimentu, který vypovídal z každého výtvarného úkolu.

Bylo vidět, že jsou žáci zvyklí na závěrečné hodnocení výtvarných prací, jelikož přesně věděli, co mají říkat, nebo na co se ostatních spolužáků ptát. Shledávám toto vzájemné hodnocení velice pozitivní z důvodu umět pochválit i druhé spolužáky, nebo schopnost obhájit svou výtvarnou práci, jelikož by žák měl umět vysvětlit ostatním, co a proč vytvořil, a co a proč se mu líbí.

Veškeré realizace metodických listů se zdařila nad mé očekávání. V mnohých úkolech jsem si před realizací nebyla jistá, ale díky možnosti vyzkoušení v praxi jsem si mnohé postupy potvrdila.

Závěr

Diplomová práce se zabývá povědomím pedagogů o výtvarném projektu a následně vytvořením metodických listů do hodin výtvarné výchovy. Prostudovala jsem potřebnou literaturu, která mě uvedla do dané problematiky.

Prvotní představou bylo vytvořit výtvarný projekt, který má dlouhodobější charakter. Dle Roeselové (2003, str. 80-81) můžeme definovat, že „*projekt je nejen pro základní školy obsáhlý útvar, kde učitel spolu s žáky probírá téma ze všech stran, aby si dokázali dát věci do spojitosti. Je náročnější a trvá delší dobu. Analýza tématu, studijní kresbou a výtvarnou činností jsou představeny základní fakta projektu.*“

Také můžeme chápat projekt pouze jako plánovanou činnost, kde mnou vytvořený soubor výtvarných úkolů může být východiskem pro větší celek, a to právě pro výtvarný projekt.

V teoretické části bylo poukázáno na základní pojmy, které spadají do daného tématu, praktická část popisuje výsledky výzkumného šetření a mnou vytvořené metodické listy, které byly zrealizovány.

Před realizací metodických listů proběhlo výzkumné šetření, které bylo zaměřeno na pedagogy základních škol ve Frýdlantu na 1. stupni. Šetření probíhalo celkem na třech základních školách. Celkem na výzkumné šetření odpovědělo 30 pedagogů z 35 tázaných.

Před realizací dotazníkového šetření jsem byla přesvědčena, že pedagogové nemají dostatek zkušeností s přípravou a realizací výtvarného projektu.

Stanovili jsme si tři předpoklady. Během našeho šetření se dva předpoklady potvrdily a jedna se nepotvrdila. Jako první jsme předpokládali, že pedagogové nemají zkušenosti s realizací výtvarného projektu, což nám ale výzkumné šetření vyvrátila. Přesně 87% dotazovaných pedagogů napsalo, že má zkušenosti s realizací výtvarného projektu. Druhý a třetí předpoklad se nám potvrdila. Pedagogové realizují výtvarný projekt sami a čerpají náměty na projekty převážně z internetu.

V praktické části jsou popsány výtvarné úkoly: Co se stane, když ... Výtvarné úkoly jsou zaměřeny na téma voda, na který, jak jsem chtěla poukázat, je možné realizovat pro žáky atraktivní úkoly i přes takto „klasické“ téma. Úkoly byly realizovány ve třetí a čtvrté třídě na základní škole ve Frýdlantu. Následnou částí diplomové práce je také reflexe zrealizovaných úkolů a fotodokumentace vybraných úkolů. V daných metodických listech se propojují mezipředmětové vztahy a to konkrétně s přírodovědou (fyzika a chemie) a také s hudební výchovou. Fyziku a chemii jsem zařadila do přírodovědy, jelikož na 1. stupni žáci v osnovách fyziku a chemii nemají.

Tři výtvarné úkoly jsem realizovala přímo já a dva výtvarné úkoly realizovala paní učitelka, u které jsem ostatní úkoly realizovala. Paní učitelce jsem k realizaci poskytla veškeré potřebné pomůcky a přípravy pro realizaci.

Doufám, že tato diplomové práce poslouží jako zdroj informací a inspirace pro studenty učitelství 1. stupně základní školy, kteří by pomocí výtvarných úkolů mohli realizovat přípravu na hodinu výtvarné výchovy, nebo může sloužit k prohloubení znalostí v oblasti předmětu výtvarné výchovy. Výtvarné úkoly jsou připraveny na jednu stranu A4, aby byly pro pedagogy praktické během realizaci v praxi. Výtvarné úkoly, které jsou součástí přílohy diplomové práce volně nabízím k dispozici pedagogům.

Závěrem můžeme říci, že tato diplomová práce pro nás byla přínosem. Zaměřili jsme se na znalost pedagogů o výtvarném projektu a využití výtvarných úkolů v praxi. Metodické listy mohou být inspirací pro začínající pedagogy nebo inspiraci do dalších hodin výtvarné výchovy pro zkušené pedagogy.

Seznam použité literatury

GAVORA, P., 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 8085931796.

HARTL, P., 1993. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Jiří Budka, ISBN.

KAŠOVÁ, J. a kol., 1995. *Škola trochu jinak, projektové vyučování v teorii i praxi*. 1. vyd. Kroměříž: Iuventa.

KRATOCHVÍLOVÁ, J., 2006. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: MU. ISBN 80-210-4142-0.

MAŇÁK, J., 1995. *Nárys didaktiky*. 1. v 5. dotisk. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 8021011246.

MAŇÁK, J., a ŠVEC J., 2003. *Výukové metody*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-039-5.

PASTOROVÁ, M., 2003. *Oblast Umění a kultura v pracovní verzi Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a pro gymnázia jako prostor pro spolupráci školy a muzea - muzea a školy*. Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně: články a studie. ISBN 08628548.

PELIKÁN, J., 1998. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-569-8.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E., a MAREŠ J., 2003. *Pedagogický slovník*. 4. aktualizované vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. (se změnami provedenými k 1. 3. 2017) Praha: VÚP, 2017.

ROESELOVÁ, V., 2001. *Didaktika výtvarné výchovy V.: nejen pro základní umělecké školy*. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 80-7290-058-7.

ROESELOVÁ, V., 2003. *Didaktika výtvarné výchovy: texty pro distanční studium*. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 80-7290-121-4.

ROESELOVÁ, V., 1995. *Námět ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah. ISBN 80-902267-4-4.

ROESELOVÁ, V., 1997. *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah. ISBN 80-902267-2-8.

ROESELOVÁ, V., 1996. *Techniky ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah. ISBN 80-902267-1-X.

SKALKOVÁ, J., 2007. *Obecná didaktika: vyučovací proces: učivo a jeho výběr: metody: organizační formy vyučování*. 2. rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1821-7.

SMÉKAL, V., 1996 *Tvořivost a škola*. In *Tvořivost v práci učitele a žáka*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-23-0.

SLAVÍK, J., 1999. *Hodnocení v současné škole: východiska a nové metody pro praxi*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-262-9 ŠOBÁŇOVÁ, P., 2006. *Kapitoly z didaktiky výtvarné výchovy*. 1. vyd. Olomouc: PU. ISBN 80-244-1469-4 (brož.).

TOMKOVÁ, A., KAŠOVÁ J., a DVOŘÁKOVÁ M., 2009. *Učíme v projektech*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-527-1.

UŽDIL, J., 1978 *Výtvarný projev a výchova*. 2. dopl. vyd. Praha: SPN.

VALENTA, J. a kol., 1993. *Pohledy: Projektová metoda ve škole a za školou*. 1. vydání. Praha: IPOS ARTAMA. ISBN 80-7068-066-0.

VANČÁT, J., 2007. *Výchova k tvořivosti ve Školním vzdělávacím programu*. Praha: MAC. ISBN 978-80-86783-20-8.

ZORMANOVÁ, L., 2012. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4100-0.

Seznam příloh

Příloha 1 - Dotazník	95
Příloha 2 - Vyplněné dotazníky.....	96
Příloha 3 - Metodické listy.....	100

Příloha 1 - Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Anna Močárková a jsem studentkou 5. ročníku Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci v oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku k mé diplomové práci. Věnuji se využití výtvarných projektů v hodinách výtvarné výchovy. Dotazníkové šetření je anonymní a odpovědi budou použity pouze pro účely výzkumného šetření.

Jedním z cílů mé diplomové práce je vytvořit soubor metodických listů do hodin výtvarné výchovy, která bych Vám ráda poskytla, pokud budete mít zájem.

V dotazníku zaškrtněte Vámi zvolenou možnost, nebo možnosti.

Velice děkuji za Vaši ochotu, čas a spolupráci

Anna Močárková

(annamocarkova@seznam.cz)

- 1) Kolik let praxe máte ve školství?
 - 0-10 let
 - 10-25 let
 - 25 let a více
- 2) Co si představujete o pojmu výtvarný projekt?

- 3) Jaké metody práce využíváte během hodin výtvarné výchovy?
 - individuální
 - skupinová
 - individuální i skupinová
- 4) Kolikrát do roka realizujete výtvarné projekty v hodinách výtvarné výchovy?
 - vůbec ne
 - 0-2x za rok
 - 3- 6x za rok
 - více než 6x za rok
- 5) Máte zkušenosti s realizací výtvarného projektu? (prosím, odůvodněte svou odpověď)
 - ano _____
 - ne _____
- 6) Jak jste projekt realizovali?
 - sami
 - s jinou paní učitelkou
- 7) Pokud jste realizovali výtvarné projekty, na jaké téma byly?

- 8) V jaké třídě jste je realizovali? _____
- 9) Odkud čerpáte náměty na projekty? _____

Děkuji za vyplnění dotazníku, a pokud máte zájem o soubor metodických listů, napište svůj email.

Váš email _____

Anna Močárková

Příloha 2 - Vyplněné dotazníky

Dobrý den,

Jmenuji se Anna Močárková a jsem studentkou 5. ročníku Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci v oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku k mé diplomové práci. Věnuji se využití výtvarných projektů v hodinách výtvarné výchovy. Dotazníkové šetření je anonymní a odpovědi budou použity pouze pro účely výzkumného šetření.

Jedním z cílů mé diplomové práce je vytvořit soubor metodických listů do hodin výtvarné výchovy, která bych Vám ráda poskytla, pokud budete mít zájem.

V dotazníku zaškrtněte Vámi zvolenou možnost, nebo možnosti.

Velice děkuji za Vaši ochotu, čas a spolupráci

Anna Močárková

(annamocarkova@seznam.cz)

1) Kolik let praxe máte ve školství?

- 0-10 let
- 10-25 let
- 25 let a více

2) Co si představujete o pojmu výtvarný projekt?

člov. činnost, propojení spol. myšlenek, řešení, problémem.

3) Jaké metody práce využíváte během hodin výtvarné výchovy?

- individuální
- skupinová
- individuální i skupinová

4) Kolikrát do roka realizujete výtvarné projekty v hodinách výtvarné výchovy?

- vůbec ne
- 0-2x za rok
- 3- 6x za rok
- více než 6x za rok

5) Máte zkušenosti s realizací výtvarného projektu? (prosím, odůvodněte svou odpověď)

- ano _____
- ne _____

6) Jak jste projekt realizovali?

- sami
- s jinou paní učitelkou

7) Pokud jste realizovali výtvarné projekty, na jaké téma byly?

vesměš, velký podst. jmen

8) V jaké třídě jste je realizovali?

4. ročník

9) Odkud čerpáte náměty na projekty?

Od pedagogů z TUL, z výt. kursů

Děkuji za vyplnění dotazníku, a pokud máte zájem o soubor metodických listů, napište svůj email.

Váš email _____

Anna Močárková

Dobrý den,

Jmenuji se Anna Močárková a jsem studentkou 5. ročníku Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci v oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku k mé diplomové práci. Věnuji se využití výtvarných projektů v hodinách výtvarné výchovy. Dotazníkové šetření je anonymní a odpovědi budou použity pouze pro účely výzkumného šetření.

Jedním z cílů mé diplomové práce je vytvořit soubor metodických listů do hodin výtvarné výchovy, která bych Vám ráda poskytla, pokud budete mít zájem.

V dotazníku zaškrtněte Vámi zvolenou možnost, nebo možnosti.

Velice děkuji za Vaši ochotu, čas a spolupráci

Anna Močárková

(annamocarkova@seznam.cz)

1) Kolik let praxe máte ve školství?

- 0-10 let
- 10-25 let
- 25 let a více

2) Co si představujete o pojmu výtvarný projekt?

jedno téma - více technik

3) Jaké metody práce využíváte během hodin výtvarné výchovy?

- individuální
- skupinová
- individuální i skupinová

4) Kolikrát do roka realizujete výtvarné projekty v hodinách výtvarné výchovy?

- vůbec ne
- 0-2x za rok
- 3- 6x za rok
- více než 6x za rok

5) Máte zkušenosti s realizací výtvarného projektu? (prosím, odůvodněte svou odpověď)

- ano tradičně
- ne

6) Jak jste projekt realizovali?

- sami
- s jinou paní učitelkou

7) Pokud jste realizovali výtvarné projekty, na jaké téma byly?

Vánoce, Velikonoce, vznik Československa

8) V jaké třídě jste je realizovali?

3 - 5. třída

9) Odkud čerpáte náměty na projekty?

publikace, vymyslím sama

Děkuji za vyplnění dotazníku, a pokud máte zájem o soubor metodických listů, napište svůj email.

Váš email _____

Anna Močárková

Dobrý den,

Jmenuji se Anna Močárková a jsem studentkou 5. ročníku Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci v oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku k mé diplomové práci. Věnuji se využití výtvarných projektů v hodinách výtvarné výchovy. Dotazníkové šetření je anonymní a odpovědi budou použity pouze pro účely výzkumného šetření.

Jedním z cílů mé diplomové práce je vytvořit soubor metodických listů do hodin výtvarné výchovy, která bych Vám ráda poskytla, pokud budete mít zájem.

V dotazníku zaškrtněte Vámi zvolenou možnost, nebo možnosti.

Velice děkuji za Vaši ochotu, čas a spolupráci

Anna Močárková

(annamocarkova@seznam.cz)

1) Kolik let praxe máte ve školství?

- 0-10 let
- 10-25 let
- 25 let a více

2) Co si představujete o pojmu výtvarný projekt?

realizaci výtvarné práce na určité téma s
propojením s různými předměty

3) Jaké metody práce využíváte během hodin výtvarné výchovy?

- individuální
- skupinová
- individuální i skupinová

4) Kolikrát do roka realizujete výtvarné projekty v hodinách výtvarné výchovy?

- vůbec ne
- 0-2x za rok
- 3- 6x za rok
- více než 6x za rok

5) Máte zkušenosti s realizací výtvarného projektu? (prosím, odůvodněte svou odpověď)

- ano zpestření výuky, propojení předmětů
- ne

6) Jak jste projekt realizovali?

- sami
- s jinou paní učitelkou

7) Pokud jste realizovali výtvarné projekty, na jaké téma byly?

Vánoce, Velikonoce, Frydlantsko, pohádky, roční
období

8) V jaké třídě jste je realizovali?

1. a 2. ročník

9) Odkud čerpáte náměty na projekty?

od kolegyní, z internetu,
s praxí

Děkuji za vyplnění dotazníku, a pokud máte zájem o soubor metodických listů, napište svůj email.

Váš email _____

Anna Močárková

Dobrý den,

jmenuji se Anna Močárková a jsem studentkou 5. ročníku Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci v oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku k mé diplomové práci. Věnuji se využití výtvarných projektů v hodinách výtvarné výchovy. Dotazníkové šetření je anonymní a odpovědi budou použity pouze pro účely výzkumného šetření.

Jedním z cílů mé diplomové práce je vytvořit soubor metodických listů do hodin výtvarné výchovy, která bych Vám ráda poskytla, pokud budete mít zájem.

V dotazníku zaškrtněte Vámi zvolenou možnost, nebo možnosti.

Velice děkuji za Vaši ochotu, čas a spolupráci

Anna Močárková

(annamocarkova@seznam.cz)

1) Kolik let praxe máte ve školství?

- 0-10 let
- 10-25 let
- 25 let a více

2) Co si představujete o pojmu výtvarný projekt?

skup. práce, kombinace technik

3) Jaké metody práce využíváte během hodin výtvarné výchovy?

- individuální
- skupinová
- individuální i skupinová

4) Kolikrát do roka realizujete výtvarné projekty v hodinách výtvarné výchovy?

- vůbec ne
- 0-2x za rok
- 3- 6x za rok
- více než 6x za rok

5) Máte zkušenosti s realizací výtvarného projektu? (prosím, odůvodněte svou odpověď)

- ano Váld. slavnosti - spolupráce napříč ročníky
- ne

6) Jak jste projekt realizovali?

- sami
- s jinou paní učitelkou

7) Pokud jste realizovali výtvarné projekty, na jaké téma byly?

Vánoce, Velikonoce, Váldš. slavnosti, architektura

8) V jaké třídě jste je realizovali?

3. - 5. tř.

9) Odkud čerpáte náměty na projekty?

reality, knihy, - dějiny

Děkuji za vyplnění dotazníku, a pokud máte zájem o soubor metodických listů, napište svůj email.

Váš email _____

Anna Močárková

Příloha 3 - Metodické listy

„Co se stane, když ...“

Vypracovala: Anna Močárková

Anotace

Metodické listy zpracovávají téma Voda a zaměřují se na výtvarný námět „Co se stane, když ...“ Téma jsem použil jako moment překvapení, protože každý si pod tímto názvem dokáže představit něco jiného. Myslím si, že téma voda by mělo být do hodin výuky více zařazováno z důvodu, že je voda všude kolem nás a je nedílnou součástí našeho života.

Žáci si v hodinách VV vyzkouší akční malbu, akční postupy, zapouštění barev do klovatiny nebo malbu temperou.

Vybrala jsem témata z každodenních činností.

Některé výtvarné úkoly vycházejí z běžných chemických a fyzikálních pokusů.

Vzdělávací oblast, vzdělávací obor

Umění a kultura/ Výtvarná výchova mezi předmětové vztahy Doplňující vzdělávací obory – dramatická výchova

Očekávané výstupy RVP

- *porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace*
- *užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy*

- *osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)*
- *při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné)*

(RVP ZV, 2017)

Klíčové kompetence

K učení

- individuálně pozoruje, experimentuje a získané výsledky srovnává, kriticky hodnotí a vyvozuje z cílů závěry pro další využití v budoucnosti
- operuje s obecně používanými termíny, znaky a symboly, dává věci do souvislostí, propojuje do širších souborů poznatky z různorodých vzdělávacích oblastí a na základě toho si tvoří komplexnější pohled na matematické, přírodní, společenské a kulturní jevy

K řešení problémů

- individuálně řeší problémy; volí ideální způsoby řešení
- vnímá různé problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a porozumí problému, přemýšlí o neshodách a jejich příčinách, promyslí a realizuje způsob řešení problémů a využívá k tomu vlastní znalosti a zkušenosti

Komunikativní

- naslouchá řeči druhých lidí, porozumí jim, správně na ně reaguje, vhodně se zapojuje do diskuse, obhájí individuální názor a náležitě argumentuje

- používá získané komunikativní znalosti k vytváření vztahů důležitých k plnohodnotnému soužití a kvalitní práci s ostatními lidmi

Sociální a personální

- přispívá k debatě v malé skupině i k diskuzi celé třídy, chápe potřebu vhodně spolupracovat se spolužáky při řešení daného problému, ocení zkušenosti druhých lidí, toleruje různá hlediska a čerpá instrukce z toho, co si druzí myslí, říkají a dělají
- tvoří pozitivní představu o sobě, která pomáhá podporovat jeho sebedůvěru a individuální rozvoj; ovládá svoje jednání a chování tak, aby dosáhl dobrého pocitu sebeuspokojení a sebeúcty

Kompetence občanské

- respektuje a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, cit pro kulturu a tvořivost, pravidelně se zapojuje do kulturního dění a sportovních činností
- chápe základní pravidla, na nichž spočívají pravidla a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo ni

Kompetence pracovní

- aplikuje bezpečně a účinně pomůcky, nástroje, vybavení a materiály, dodržuje daná pravidla, plní povinnosti a pravidla, vhodně reaguje na změněné nebo nové pracovní podmínky
- využívá znalosti, vědomosti a zkušenosti získané v jednotlivých, vzdělávacích odvětvích v zájmu svého rozvoje i individuální přípravy na budoucnost, dělá podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním směřování

(RVP ZV, 2017)

1. Co se stane, když kouzlí mýdlové bubliny

Klíčová slova

bublina, barevný kontrast, transparence, výtvarná akce

Vzdělávací cíl

Žáci si musí sehnat kulatý předmět.

Žáci obkreslí kruhy, které se mohou i překrývat.

Žáci vytvoří kompozici kruhů.

Žáci zapouští vhodně vodové barvy.

Výtvarný problém

Žáci se učí tvarovou souměrnost a vhodné spojení barevných hodnot.

Cílová skupina

vhodné od 3. ročníku

Časový rozsah

90 minut/ 2 vyuč. hodiny

Výtvarná technika

Malba vodovými barvami.

Pomůcky

žáci – vodové barvy, čtvrtka A3 tmavý odstín, tužka, kruhové předměty, kelímek, kulatý štětec

učitel – bublifuk

Mezipředmětový vztah

přírodověda (počasí, skupenství vody)

Motivace

S žáky půjdeme ven, důležité je, aby bylo hezké počasí.

„Zkoušeli jste někdy foukat do bublifuku? Co je důležité, abychom měli velké bubliny?“

Všichni žáci si to vyzkouší, během postupného foukání žáků mají ostatní za úkol pozorovat seskupení bublin, směr letu bublin i o co se mohou bubliny rozbít. A budeme se společně říkat, co nám seskupení bublin může připomínat.

Postup

1. úvod – seznámení s výtvarným úkolem (3 min.),
2. motivace – procházka venku, ukázka bublin (20 min.) Pokud bude ošklivé počasí, tak se dá foukat i uvnitř, ale není to ideální,
3. čas na přípravu pomůcek a promyšlení návrhu (10 min.),
4. samostatná činnost – individuální práce žáků, učitel pouze sleduje, nezasahuje! Žáci nejprve kulatý předmět obkreslí bílou vodovou barvou a poté budou zapouštět vodové barvy dle vhodné barevnosti (50 min),
5. zhodnocení prací – skupinové (7 min.)

Hodnocení

Klasifikační. Budu hodnotit jak žáci přistupovali k práci, zdali nad tím přemýšleli. Zdali splnili výtvarný problém, který jsme si před hodinou stanovili. Důležitá od žáků je i interpretace díla.

2. Co se stane, když se začne duha rozpouštět

Klíčová slova

duha, voskové pastely, teplo, prolínání barev

Vzdělávací cíl

Žáci zvolí vhodnou barevnou kombinaci voskových pastelů.

Žáci nalepí voskové pastely (bez papírového obalu) dle barevnosti duhy.

Žáci budou pomocí fěnu „rozpouštět“ voskové barvy.

Výtvarný problém

Žáci zvolí vhodnou barevnou kombinaci a vyzkouší si jinou výtvarnou techniku.

Cílová skupina

doporučené od 4. ročníku

Časový rozsah

90 min./2 vyuč. hodiny – práce ve dvojicích

Výtvarná technika

akční postup

Pomůcky

žáci – čtvrtka A3, voskové pastely,

učitel – 2x fěn, obrázky/video duhy, 2x tavná pistole (s ní bude pracovat především učitel)

Mezipředmětový vztah

přírodověda (fyzika, teplo)

Motivace

Žákům ukážeme obrázky nebo video duhy.

„ Přemýšleli jste někdy nad tím, co by se stalo, kdyby bylo tak velké teplo a duha se začala rozpouštět? “

„Jak by to asi vypadalo? Myslíte, že se nám mohou barvy promíchat? “

Postup

1. úvod – seznámení s výtvarným úkolem (5 min.)
2. motivace – obrázky nebo video duhy (15 min.) Samozřejmě pokud by bylo možné se za ideálního počasí se podívat na duhu venku.
3. příprava pomůcek – (5 min.) Domluva ve dvojících.
4. samostatná činnost – učitel sleduje, ale nezasahuje do práce (35 min.) – Žáci se domluví ve dvojici na vhodné kombinaci barev, a nalepí voskové pastely na vrchní část čtvrtky za doprovodu učitele. Špička voskovek bude směřovat směrem dolů. Při aktivitě fénování učitel stojí a kontroluje bezpečnost! Je na domluvě, do jaké míry budou chtít žáci rozpustit duhu, učitel nezasahuje.
5. obhajoba prací – dvojice interpretují své dílo a ostatní poslouchají (20 min.)
6. hodnocení - v závěru si práce prohlédneme a zhodnotíme společně (10 min.)

Hodnocení

Klasifikační. Budu hodnotit jak žáci přistupovali k práci, zdali nad tím přemýšleli. Zdali splnili výtvarný problém, který jsme si před hodinou stanovili. Důležitá od žáků je i interpretace díla. Bude mě velice zajímat i originalita, ale nebudu to zahrnovat do hodnocení.

3. Co se stane, když spadne kámen do vody

Klíčová slova

hladina, kruhy, temperové barvy, výtvarná akce

Vzdělávací cíl

Žáci si najdou kruhové předměty různých velikostí.

Žáci si obkreslí na barevné papíry kruhové předměty.

Žáci si pomalují čtvrtku temperovými barvami dle barevnosti vodní hladiny.

Žáci vystříhnout kruhy (na každý nalepí kousek kartonu, pro „prostorovost“) a nalepí je na barevnou čtvrtku.

Výtvarný problém

Žáci se naučí zachytit pohyb pomocí vrstvení papíru.

Cílová skupina

doporučené od 4. ročníku.

Časový rozsah

90 min./ 2 vyučovací hodiny

Výtvarná technika

Malba temperovými barvy s vrstvením papíru.

Pomůcky

čtvrtka A4 (bílá), temperové barvy, kelímek na vodu, paleta, štětce (ploché), barevné papíry (nemusí být pouze modré – lze odstíny fialové, nebo bílé), karton (stačí kousek pro každého)

Mezipředmětový vztah

Přírodověda (fyzika)

Motivace

Za hezkého počasí půjdeme ven, k potoku, řece či rybníku a každý žák si tam vyzkouší, co nastane, když hodí kámen do vody. Ale zároveň budou i pozorovat, co se při tom děje.

„Řekněte, co se vytvoří na hladině, když tam hodíme kámen? A je to pořád stejné? Mohou se kruhy na hladině něčím ovlivnit? Co všechno vytváří kruhy na hladině?“

Postup

1. úvod – seznámení s výtvarným úkolem (5 min.)
2. motivace - procházka za hezkého počasí (10 min.) Za nepříznivého počasí můžeme udělat alternativu ve třídě např. v umyvadle nebo v hrnci, ale u těchto aktivit je důležité dát pozor na bezpečnost!
3. příprava pomůcek – (3 min.)
4. samostatná činnost – individuální práce, učitel sleduje, ale nezasahuje do práce (20 min.) – u této aktivity je vhodné, když bude celá čtvrtka pokryta barvou
5. hodnocení - v závěru si práce prohlédneme a zhodnotíme společně (7 min.)

Hodnocení

Klasifikační. Budu hodnotit jak žáci přistupovali k práci, zdali nad tím přemýšleli. Zdali splnili výtvarný problém, který jsme si před hodinou stanovili. Důležitá od žáků je i interpretace díla.

4. Co se stane, když vloží maminka čajový sáček do vody

Klíčová slova

chemický pokus, čajový sáček, výtvarná akce, transparentnost

Vzdělávací cíl

Žáci si zvolí barevnost „svého čaje“.

Žáci pomalují část čtvrtky temperovými barvami.

Žáci po částech zapouští svou škálu zvolené barvy do klovatiny.

Žáci si dokreslí nebo vlepí do díla čajový sáček.

Výtvarný problém

Žáci objevují, jak se barvy mění a jak působí vedle sebe několik odstínů jedné barvy.

Cílová skupina

vhodné od 3. ročníku

Časový rozsah

90 minut/ 2 vyuč. hodiny

Výtvarná technika

zapouštění barev do klovatiny

Pomůcky

žáci – klovatina, čtvrtka A4, temperové barvy, plochý štětec, kelímek, tuš černá, redispero (popř. špejle), kousek bílé látky, provázek, vodové barvy

učitel – předměty na chemický pokus (čajový sáček 2x, velké průhledné nádoby 2x), teplá a studená voda

Mezipředmětový vztah

přírodověda (chemie)

Motivace

„Víte, jak to vypadá v hrnečku, když maminka zalije čaj?“

Na viditelné místo připravíme chemický pokus. Dáme nádoby pro všechny na viditelné místo. Do jedné nádoby dáme studenou vodu a do druhé teplou vodu, nejprve dáme sáček do studené vody a uvidíme, co se stane a poté to samé s teplou vodou.

„Všimli jste si něčeho zajímavého? Co se nám stane s vodou?“

Postup

1. úvod – seznámení s výtvarným úkolem (3 min.)
2. motivace – chemický pokus (7 min.)
3. čas na přípravu pomůcek a promyšlení návrhu (5 min.)
4. samostatná činnost – individuální práce žáků, učitel pouze sleduje, nezasahuje! Žáci zapouští temperové barvy do klovatiny. Po mírném zaschnutí žáci dokreslí tuší do díla čajový sáček, nebo mohou temperou potřít bílou látku a vlepít. (25 min.)
5. zhodnocení prací – individuální hodnocení (5 min.)

Hodnocení

Klasifikační. Budu hodnotit jak žáci přistupovali k práci, zdali nad tím přemýšleli. Zdali splnili výtvarný problém, který jsme si před hodinou stanovili. Důležitá od žáků je i interpretace díla.

5. Co se stane, když bude dešť barevný

Klíčová slova

Dešť, barevnost, rytmus, výtvarná akce

Vzdělávací cíl

Žáci si zvolí vlastní barevnost.

Žáci si připraví předměty k výtvarné tvorbě.

Žáci si vyslechnou zvukovou nahrávku

Žáci budou spontánně zaznamenávat rytmus deště.

Výtvarný problém

Žáci si vyzkouší vrstvení a mísení barevných tónů.

Cílová skupina

Vhodné od 2. ročníku

Časový rozsah

45 min.

Výtvarná technika

Akční malba

Pomůcky

Žáci – čtvrtka A2, temperové barvy, kelímky př. od jogurtů, kartáček, nůžky, štětce

Učitel – nahrávka deště, nůž /popř. hřebík/

Mezipředmětový vztah

Hudební výchova

Motivace

Žákům neřekneme, čeho se bude úkol týkat. Položí se na lavici a pustíme jim zvukovou nahrávku deště.

„Co si myslíte, že jste slyšeli?“

„Myslíte, že je dešť vždy stejný?“

Žákům řekneme, že budou nyní výtvarně zpracovávat dešť dle zvukové nahrávky.

Postup

1. úvod – seznámení s výtvarným úkolem (3 min.)
2. motivace – zvuková nahrávka a následné otázky. (7 min.)
3. čas na přípravu pomůcek a promyšlení návrhu (5 min.) Učitel udělá díry do kelímků (malé, kde bude barva pouze kapat, nebo větší, kde bude barva dělat cestičky, nebo kaluže)
4. samostatná činnost – individuální práce žáků, učitel pouze sleduje, nezasahuje! K drobnému deštíku poslouží kartáčky nebo štětce, když jimi žáci uhodí, objeví se drobné kapky, nebo větší kaňky. Důležité, barvy by měly být řidší, aby se s nimi lépe pracovalo!
5. zhodnocení prací – skupinové (5 min.)

Hodnocení

Klasifikační. Budu hodnotit jak žáci přistupovali k práci, zdali nad tím přemýšleli. Zdali splnili výtvarný problém, který jsme si před hodinou stanovili. Důležitá od žáků je i interpretace díla.

